

**T.C.
DOĞU AKDENİZ KALKINMA AJANSI
(HATAY, KAHRAMANMARAŞ, OSMANİYE)**

**2023 YILI
ÇALIŞMA PROGRAMI**

Aralık, 2022

İçindekiler

YÖNETİCİ ÖZETİ	7
1. GİRİŞ	9
2. SONUÇ ODAKLI PROGRAMLAR.....	10
2.1. İmalat Sanayinde Verimliliğin Artırılması ve Teknolojik Dönüşüm Sonuç Odaklı Programı	10
a. Amaç.....	10
b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi.....	10
c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri.....	14
d. Proje ve Faaliyetler	16
e. Program Süresi, Zaman Planlaması ve Faaliyet Bütçesi	22
f. İzleme ve Değerlendirme.....	25
2.2. Destinasyon Yönetimi Odaklı Turizmin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı	26
a. Amaç.....	26
b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi.....	26
c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri.....	29
d. Proje ve Faaliyetler	31
e. Program Süresi, Zaman Planlaması ve Faaliyet Bütçesi	35
f. İzleme ve Değerlendirme.....	37
2.3. Kırsal Kalkınma Sonuç Odaklı Programı	38
a) Amaç.....	38
b) Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi.....	38
c) Sonuç ve Çıktı Hedefleri.....	41
d) Proje ve Faaliyetler	42
e) Program Süresi, Zaman Planlaması ve Faaliyet Bütçesi	47
f) İzleme ve Değerlendirme.....	48
3. KURUMSAL GELİŞİM	49
a. Faaliyetler	49
b. Program Süresi, Zaman Planlaması ve Faaliyet Bütçesi	53
4. YEREL KALKINMA FIRSATLARI	55
4.1. Ön Fizibilite Raporu Çalışmaları	55
a. Amaç.....	55
b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi.....	55
c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri.....	55
d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon	55
e. İzleme ve Değerlendirme.....	55
4.2. Sektörel ve Tematik Araştırma ve Analiz Çalışmaları	55
a. Amaç.....	55
b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi.....	55
c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri.....	56
d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon	56
e. İzleme ve Değerlendirme.....	56

4.3.	İş ve Yatırım Ortamını İyileştirmeye Yönelik Çalışmalar	56
a.	Amaç.....	56
b.	Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi.....	56
c.	Sonuç ve Çıktı Hedefleri.....	57
d.	Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon	57
e.	İzleme ve Değerlendirme.....	57
4.4.	2023 Yılı Yazılım Sektörünün Geliştirilmesi Faizsiz Kredi Destek Programı	57
a.	Amaç.....	57
b.	Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi.....	57
c.	Sonuç ve Çıktı Hedefleri.....	58
d.	Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon	58
e.	İzleme ve Değerlendirme.....	58
4.5.	Güdümlü Proje Desteği.....	58
a.	Amaç.....	58
b.	Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi.....	58
c.	Sonuç ve Çıktı Hedefleri.....	58
d.	Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon	58
e.	İzleme ve Değerlendirme.....	58
4.6.	Fizibilite Desteği Programı.....	59
a.	Amaç.....	59
b.	Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi.....	59
c.	Sonuç ve Çıktı Hedefleri.....	59
d.	Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon	59
e.	İzleme ve Değerlendirme.....	59
4.7.	Devam Eden Destek Programları	59
5.	SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	62
6.	EKLER.....	63
Ek-A	2023 Yılı Güdümlü Proje Bilgi Formu	63
Ek-B	Ön Fizibilite Konusu Proje Önerileri Listesi.....	63
Ek-C	Yurtdışı Fuarlar ve Çalışma Ziyaretleri Tablosu	63
Ek-D	Düzenlenecek Etkinlikler.....	64
Ek-E	Yapılacak Araştırmalar, Analizler, Stratejiler ve Raporlar	67
Ek-F	Yapılacak Program Sonrası Değerlendirme ve/veya Etki Analizi Çalışmaları	70

Tablolar

Tablo 1. Verimlilik SOP Faaliyetleri Sonuç ve Çıktı Göstergeleri	14
Tablo 2. Verimlilik SOP Program Süresi ve Zaman Planlaması.....	22
Tablo 3. Destinasyon SOP Faaliyetleri Sonuç ve Çıktı Göstergeleri	29
Tablo 4. Destinasyon SOP Program Süresi ve Zaman Planlaması.....	35
Tablo 5. Kırsal SOP Faaliyetleri Sonuç ve Çıktı Göstergeleri	14
Tablo 6. Kırsal SOP Program Süresi ve Zaman Planlaması.....	22
Tablo 7. Kurumsal Gelişim Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri	52
Tablo 8. Kurumsal Gelişim Program Süresi ve Zaman Planlaması	53
Tablo 9. Önceki Yıllardan Devam Eden Programlar	59
Tablo 10. Yerel Kalkınma Fırsatları Program Süresi, Zaman Planlaması ve Faaliyet Bütçesi	61

Kısaltmalar

AB	Avrupa Birliği
AR-GE	Araştırma ve geliştirme
CMDP	Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı
ÇKA	Çukurova Kalkınma Ajansı
DOĞAKA	Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı
DYO	Destinasyon Yönetim Organizasyonu
ECF	Avrupa Bisiklet Federasyonu
ERP	Enterprise Resource Planning / Kurumsal Kaynak Planlaması
Espor	Elektronik Spor
EuroVelo	Avrupa Bisiklet Rotaları Ağı
Fam Trip	Tanıtım Gezisi
FRIT	Türkiye'deki Mülteciler İçin AB Mali Yardım Programı
GGP	Girişimci Geliştirme Programı
GZFT	Güçlü-Zayıf-Fırsatlar-Tehditler
IPA	Instrument for Pre-accession Assistance / Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KUZKA	Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı
MAKİNE	2022 Yılı Makine İmalat Sanayisinin Geliştirilmesi Faizsiz Kredi Destek Program
NEET	Not in Employment, Education or Training
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
SEGE	Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SOGEP	Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı
SOP	Sonuç Odaklı Program
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
SVB	Sanayide Verimlilik Birimi
TDB	Turizm Destinasyonu Birimi
TESFED	Türkiye Esport Federasyonu
TFV	Toplam Faktör Verimliliği
TGB	Teknoloji Geliştirme Bölgesi
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜRKONFED	Türk Girişim ve İş Dünyası Konfederasyonu
TÜRSAB	Türkiye Seyahat Acentaları Birliği
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization / Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
UNWTO	United Nations World Tourism Organization / Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü
YAZILIM	2022 Yılı Yazılım Sektörünün Geliştirilmesi Faizsiz Kredi Destek Programı
YDO	Yatırım Destek Ofisi
YERMEK	Yerleşim Merkezlerinin Kademelenmesi Araştırması
YOİKK	Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu

YÖNETİCİ ÖZETİ

Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı (DOĞAKA) TR63 Bölge Planı (2014-2023) hedef ve önceliklerine yönelik faaliyetler gerçekleştirmektedir. Ajans tarafından hazırlanan çalışma programında, Kalkınma Ajanslarının faaliyetlerine temel oluşturmak üzere benimsenen sonuç odaklı programlama esas alınmış olup çalışma programı, bölge planında yer alan “Nitelikli insan kaynağı ve gelişmiş altyapı olanakları ile rekabet gücü ve yaşam kalitesi yüksek bölge” vizyonu çerçevesinde hazırlanmıştır. Buna göre DOĞAKA tarafından, **İmalat Sanayinde Verimliliğin Artırılması ve Teknolojik Dönüşüm, Kırsal Kalkınma ve Destinasyon Yönetimi Odaklı Turizmin Geliştirilmesi** sonuç odaklı programları tasarlanmıştır.

İmalat Sanayinde Verimliliğin Artırılması ve Teknolojik Dönüşüm Sonuç Odaklı Programı (**Verimlilik SOP**) ile TR63 Bölgesi sanayi üretiminde ar-ge, yenilik ve verimlilik uygulamaları, mesleki eğitimin geliştirilmesi, kurumsallaşma düzeyinin artırılması ve dijital teknolojilerin yaygınlaştırılması yoluyla katma değer ve rekabetçiliğin artırılması amaçlanmaktadır. 2023 yılı içerisinde Verimlilik SOP kapsamında; yalın üretim uygulamalarının yaygınlaştırılması amacıyla hem Ajansın kurumsal kapasitesinin hem de işletmelerde bu konudaki farkındalık ve tecrübelerin artırılması önceliklendirilmiştir. Bununla birlikte 2022 yılında ilan edilen MAKİNE ve YAZILIM faizsiz kredi desteği programları ile özel sektöre yönelik ilan edilen teknik destek programı uygulamalarına devam edilecektir. Diğer taraftan “genç istihdamı” teması altında istihdam garantili eğitimlerde işbirliği ortamının tesis edilmesine yönelik çalışmalar sürdürülecektir. Ayrıca, 2022 yılında büyük ölçüde tamamlanan, CMDP kapsamındaki Mesleki Eğitim Merkezi ile güdümlü proje desteği kapsamındaki Kaynak Teknolojileri Mükemmeliyet Merkezi ve Kireçlik Yarma Sistemi Ortak Üretim Tesisi tam anlamıyla hizmete alınacaktır.

Kalkınma Ajansları tarafından hazırlanan ön fizibilite çalışmalarının yatırıma dönüştürülmesi amacıyla planlanan “Yatırıma Davet” destek programı ilk kez Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı tarafından 2022 yılında ilan edilmiştir. Bu programın uygulamalarına ve elde edilen tecrübeler doğrultusunda program tasarımının iyileştirilmesine 2023 yılında devam edilecektir. Ayrıca, bu programa konu olabilecek yeni ön fizibilite çalışmaları da Bakanlığımız tarafından uygun görülmesi halinde gündeme alınacaktır.

Destinasyon Yönetimi Odaklı Turizmin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı (**Destinasyon SOP**) ile bölgede paydaşlar arasında işbirliği ve koordinasyonun geliştirilerek turizm geliri ile katma değerinin artırılması ve bütünsel turizm yönetiminin sağlanması amaçlanmıştır. Destinasyon SOP kapsamında; 2022 yılında başlanılan rota bazlı tematik çalışmalara 2023 yılında devam edilecektir. Çalışmalarına başlanılan yat, gastronomi ve müze turizmi rotalarına ilave olarak 2023 yılı içerisinde kamp-karavan, yat, bisiklet ve karanlık gökyüzü parkları gibi alanlarda rota tespit ve geliştirme çalışmaları yapılacaktır. Ayrıca, 2022 yılında öngörülen il bazlı destinasyon yönetim organizasyonları Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulları adı altında oluşturulduğundan bu konudaki Ajans tedbirlerinin söz konusu kurullar vasıtasıyla gerçekleştirilmesi planlanmıştır. 2022 Yılı Turizm Altyapısının Geliştirilmesi Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı kapsamında sözleşme imzalanan projelerin uygulanmasına 2023 yılında devam edilecektir.

Kırsal Kalkınma Sonuç Odaklı Programı (**Kırsal SOP**) ile bölgede kırsal alanlarda ekonomik ve sosyal gelişimin artırılarak, girişim kültürünün oluşturulması ve kadın istihdamının artırılması amaçlanmıştır. Kırsal SOP kapsamında öncelikle kırsal alanlara yönelik strateji belgesi çalışması yapılacak olup bu çalışma ile elde edilen sonuçlar doğrultusunda eğitim, destek programı ve girişimcilik çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Kurumsal gelişim çalışmaları ile rutin faaliyetlerin gerçekleştirilmesinin yanı sıra, Ajansın fiziki, beşeri, teknolojik ve kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Son olarak Yerel Kalkınma Fırsatları çalışmaları kapsamında sektörel ve tematik araştırma ve analiz çalışmalarının gerçekleştirilmesi, genç istihdamına yönelik olarak yazılım sektörü özelinde faizsiz kredi desteği programının uygulanması, güdümlü proje fikirlerinin hayata geçirilmesi, teknik destek ve fizibilite desteği programlarının uygulanması planlanmıştır.

2022 yılında kurumsal gelişim çalışmaları kapsamında kurum içi hizmetlerin sürdürülmesine yönelik Ajansın rutin çalışmaları gerçekleştirilmiş olup izin, proje takip, taşınır yönetimi gibi konularda web tabanlı platformlar geliştirilmiştir. 2023 yılında da mevcut programların geliştirim çalışmalarının yanı sıra kurumsallaşmaya yönelik performans yönetimi, bilgi akışı gibi alanlarda çalışmalara devam edilecektir.

2022 yılında yerel kalkınma fırsatları çalışmaları kapsamında; SOGEP ve CMDP projelerine devam edilmiş olup, 2023 yılında bu projelere ek olarak, tıbbi ve aromatik bitkiler çalıştayını gerçekleştirilmesi, ihtiyaç duyulan alanlarda ön fizibilite raporlarının hazırlanması, sektörel ve tematik araştırma çalışmaları yapılması ve iş/yatırım ortamını iyileştirmeye yönelik çalışmalara devam edilmesi planlanmaktadır. Ayrıca; TR63 Bölgesinde faaliyet gösteren işletmelerin teknoloji altyapılarının güçlendirilmesi ve dijital dönüşümlerin sağlanması için yerel kalkınma fırsatları kapsamında 2023 Yılı Yazılım Sektörünün Geliştirilmesi Faizsiz Kredi Destek Programı ilan edilmiştir.

Diğer taraftan ulusal ve uluslararası fonlardan kaynak sağlanmasına yönelik çalışmalarda; Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı, Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı, Üreten Şehirler Programı, Sosyal Girişimcilik, Güçlendirme ve Uyum Projesi (SEECO), Sürdürülebilir Sosyo-Ekonomik Uyum İçin Girişimcilik Kapasitesinin Geliştirilmesi Projesi (ENHANCER) kapsamında uygulamalara devam edilecektir. Benzer nitelikte program/proje uygulamalarının geliştirilmesi amacıyla Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü ve ilgili kurum/kuruluşlarla işbirliği yapılacaktır.

1. GİRİŞ

DOĞAKA, 25.07.2009 tarih ve 2009/15236 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuş ve 2010 yılı içerisinde faaliyetlerine başlamıştır. Ajans, faaliyetlerini Hatay il merkezindeki ana hizmet binası ile Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye il merkezlerindeki yatırım destek ofislerinde yürütmektedir. Ajans faaliyet ve hizmetlerinin yürütülmesinde bir Genel Sekreter, 25 uzman personel, 8 destek personeli ve 19 yardımcı hizmetler personeli olmak üzere toplam 53 personel görev yapmaktadır. Ajansın hizmet ve faaliyetlerinde, 1 adedi makam aracı olmak üzere 3 binek araç ve 1 minibüs Ajans merkezinde ve 1'er adet binek araç Kahramanmaraş ve Osmaniye yatırım destek ofislerinde olmak üzere toplam 6 adet araç kullanılmaktadır.

Ajans merkez binası ve yatırım destek ofislerinde yürütülmekte olan hizmet ve faaliyetlerde bilgi ve teknoloji kaynaklarının maksimum seviyede kullanılmasına özen gösterilmektedir. Ajansta görevli uzman personele ve destek personeline masaüstü veya dizüstü bilgisayar tahsis edilmiş ve gerekli görülen hizmetler için yedek bilgisayar temin edilmiştir. Hizmet ve faaliyetler için yeteri kadar yazıcı, faks, güç kaynağı, projeksiyon cihazı, tarayıcı, dijital fotoğraf makinesi, ses sistemi gibi araçlar kullanılmaktadır. Ayrıca görüntülü görüşme, dosya paylaşımı ve birlikte çalışmaya imkân sağlayacak modern yazılımlar/lisanslar temin edilerek Ajans personelinin çevrimiçi çalışmasına da imkan sağlanmaktadır.

Ajans yönetim kurulu; Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye illerinin Valileri, Hatay ve Kahramanmaraş Büyükşehir Belediye Başkanları ile Osmaniye Belediye Başkanı, Osmaniye İl Genel Meclisi Başkanı, bölge illerinin Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanları ve Ajans Genel Sekreterinden oluşmaktadır. Ajans yönetim kurulu başkanlığı, il valilileri arasında birer yıllık dönemlerle dönüşümlü olarak yürütülmekte olup 2022 yılı Temmuz ayından itibaren Kahramanmaraş Valisi Sn. Ömer Faruk COŞKUN tarafından yürütülmektedir.

2023 Yılı Öncelikleri

DOĞAKA, 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 184. maddesinde "Kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle Cumhurbaşkanınca belirlenen politikalarla uyumlu olarak, bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, gelişmenin sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak" olarak belirlenen amaçlar doğrultusunda; Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye illerinden oluşan faaliyet bölgesinde bu temel görevi icra etmek üzere TR63 Bölge Planı'nı (2014-2023) hazırlamıştır.

Bölge planı öncelikleri göz önüne alınarak hazırlanan çalışma programı;

"Nitelikli insan kaynağı ve gelişmiş altyapı olanakları ile rekabet gücü ve yaşam kalitesi yüksek bölge"

olarak tanımlanan bölge planı vizyonuna ve

"Yerel potansiyelleri yenilikçilik ve girişimcilik kültürü ile harekete geçirerek, ulusal ve uluslararası düzeyde kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında köprüler oluşturarak kalkınmaya giden yolu inşa etmek"

şeklinde ifade edilen Ajans misyonu önceliklerine dayandırılmıştır.

Bu çerçevede 2021-2023 yılları arası Ajans faaliyetlerinde;

- Sanayi üretiminde katma değer ve rekabetçiliğin artırılması,
- Turizm geliri ile katma değerinin artırılması ve bütünsel turizm yönetiminin sağlanması

- Kırsal alanlarda ekonomik ve sosyal gelişimin artırılması,

hususları önceliklendirilerek SOP'lar marifetiyle uygulanması hedeflenmiştir. Söz konusu önceliklerin yanı sıra Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından belirlenen genç istihdamı teması da Ajansın 2022 yılında olduğu gibi 2023 yılı faaliyetlerine de yön verecektir. Önceliklerin ve faaliyetlerin belirlenmesinde On Birinci Kalkınma Planı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yayınlanan strateji belgeleri ve TR63 Bölge Planı dikkate alınmıştır.

2. SONUÇ ODAKLI PROGRAMLAR

2.1. İmalat Sanayinde Verimliliğin Artırılması ve Teknolojik Dönüşüm Sonuç Odaklı Programı

a. Amaç

Genel Amaç: TR63 Bölgesi sanayi üretiminde katma değer ve rekabetçiliğin artırılması

Özel Amaç 1. KOBİ'lerin ar-ge, yenilik ve verimlilik uygulama kapasitelerinin geliştirilmesi

Özel Amaç 2. KOBİ'lerin sürdürülebilir üretim uygulamalarının geliştirilmesi

Özel Amaç 3. Beşeri sermayeye özel sektörün ihtiyaçlarına cevap verebilecek mesleki eğitim becerilerinin kazandırılması

Özel Amaç 4. İmalat sanayinde dijital teknolojilerin kullanımının yaygınlaştırılması

Özel Amaç 5. İmalat sanayinde kurumsallaşma düzeyinin artırılması

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Ekonomik ölçekte büyümenin temel faktörleri; sermaye yatırımları, istihdam artışı (geleneksel faktörler) ve toplam faktör verimliliği ile açıklanmaktadır. Uzun vadede ekonomik büyümenin temeli verimlilik artışları olup, verimlilik artışı genel bir ifadeyle çıktıların girdilere oranının artırılması veya daha az girdiyle daha fazla çıktı üretebilmek şeklinde ifade edilebilmektedir. Bu doğrultuda verimlilik; işgücünün çıktılarla ilişkisi veya sermaye yatırımlarının çıktılar ile ilişkisi şeklinde ölçülebilmektedir (kısmi verimlilik göstergeleri). Ancak sermaye ve işgücünün yanı sıra söz konusu geleneksel faktörlerle açıklanamayan kısımların (teknolojik iyileştirmeler, yönetsel gelişmeler, inovasyon, tasarım gibi üretim sürecindeki tüm faktörler) da çıktı ile ilişkilere dahil edildiği durumlar toplam faktör verimliliğini (TFV) göstermektedir. Toplam faktör verimliliğinin yüksekliği/artış eğilimi büyümeye ve refaha katkı sağlamaktadır.

Türkiye'de üretim faktörleri açısından büyümenin kaynakları incelendiğinde, 2002-2006 döneminde verimlilik artışlarının büyümeyi sürükleyen faktör olduğu görülmektedir. Ortalama büyümenin %7,2 gibi yüksek bir düzeyde gerçekleştiği bu dönemde, TFV artışının büyümeye katkısı %45 civarındayken, sermaye stoku ve istihdam artışının büyümeye katkısı sırasıyla %49,6 ve %5,6 olmuştur. 2007-2012 döneminde ise, ülkede ortalama büyüme, küresel krizin etkisiyle, %3,3 seviyesine düşmüş, bu dönemde sermaye stoku ve istihdamın büyümeye katkısı artarken, TFV'nin büyümeye katkısı negatif olmuştur (Onuncu Kalkınma Planı). Yakın dönemde (2012-2017) ise, %5,8'lik büyümenin sadece 0,8 puanı TFV artışlarından kaynaklanmıştır (Toplam Faktör Verimliliği için Politika Çerçevesi Geliştirilmesine Destek Projesi, Beyaz Kitap). Söz konusu veriler, gelişmiş ülkelerde büyümenin itici gücünün TFV olmasının aksine, Türkiye'de büyümenin itici gücünü sermaye birikiminin oluşturduğunu göstermektedir.

On Birinci Kalkınma Planında (2019-2023), teknolojik gelişmelerin ve iletişim kanallarının ekonomik ve sosyal hayatta dönüştürücü bir hız kazanmasına bağlı olarak küresel düzeyde rekabet baskısını artırdığı, ülkelerin daha rekabetçi hale gelebilmek için kıyasıya bir yarış içerisinde girdiği vurgulanarak bu yarışta ülkemizin küresel değer zincirleri içerisinde üst basamaklarda yer almasını sağlayacak daha rekabetçi bir ekonomik yapıya sahip olması için fiziki, beşeri ve teknolojik altyapının güçlendirilmesi

gerektiği belirtilmiştir.2023 Sanayi ve Teknoloji Stratejisi belgesinde de sanayi şirketlerinin, katma değer üreterek sermayelerini güçlendirebilen, toplam faktör verimliliği yüksek kurumlar olmaları gerektiği vurgulanmış ve yüksek katma değer ve verimliliğin ar-ge temelli uzun vadeli yatırımlar ile elde edilebileceği ifade edilmiştir. Aynı belgenin Dijital Dönüşüm ve Sanayi Hamlesi bileşeni altında; yeşil üretim yaklaşımının sanayi politikaları ve uygulamalarda belirleyiciliğinin artırılacağı, sanayi üretiminin çevreye etkilerini azaltmak amacıyla özellikle OSB’lerdeki işletmelerin altyapı ve teknoloji yoğunluklu modernizasyonunun desteklenmeye devam edileceği gibi hususlara yer verilmektedir. Dijital dönüşümün ise özellikle imalat sanayiinde hız, kalite ve esneklik gibi getirileri yükselterek önemli bir verimlilik artışına yol açması beklenmektedir. Bu kapsamda mevcut sektörlerin dijital dönüşüm ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik yerli ürün ve sistemlerin geliştirilmesi, iyileştirilmesi ve ticarileştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

AB başta olmak üzere dünya ekonomisinde meydana gelmekte olan dönüşüm politikaları ile uyumlu, yeşil yatırımları teşvik eden, küresel değer zincirlerinin dönüşümüne katkı sağlayacak ve bu suretle katma değerli üretimi de destekleyecek bir yol haritası niteliğinde olan ve Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda hazırlanan Yeşil Mutabakat Eylem Planı (2021) metninde ise yeşil dönüşüm için teknolojik altyapının güçlendirilmesi hedefler arasında yer almaktadır. Bu kapsamda yeşil teknolojiler konusunda destek ve teşvik önerileri hazırlanması ve yeşil teknoloji konusunda desteklenen Ar-ge projeleri ile yeşil dönüşüm altyapısının oluşmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Ulusal ölçekte gerçekleştirilen çalışmalarda verimlilik alanında başlıca sorunlar arasında; işgücünün genel niteliği ile üretim süreçlerinin ihtiyaçları arasındaki uyumsuzluk, sanayi işletmelerinde sürdürülebilir üretim kültürünün yeterince gelişmemiş olması, ar-ge ve inovasyon konusunda bilinç ve kültür eksikliği, işletmelerin finansal kaynaklara ulaşmakta güçlüklerle karşılaşması, firmaların kurumsallaşma düzeylerinin ve teknoloji kullanım kapasitelerinin düşük olması gibi sorunlar öne çıkmaktadır. Bununla beraber, yalın üretim tekniğinin de çözüm sunmayı amaçladığı ve işletmelerin faaliyetleri arasında yer alan gereksiz işlem, hareket, stok, bekleme, tamir gibi israf kaynakları da verimlilik alanındaki sorunlar arasında yer almaktadır. TR63 Bölgesi özelinde ise genel itibariyle firmaların geleneksel üretim anlayışı ile çalıştıkları, kalıp kullanarak üretim yapan sektörlerde ciddi kalıp firelerinin bulunduğu, büyümekte olan işletmelerin tesis yerleşimi konularında yetersiz kaldıkları ve yüksek miktarlarda hammadde ve mamul stokları bulunduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda işletmeleri daha rekabetçi ve verimli hale getirecek yalın üretim uygulamalarının bölgede süratle uygulanması önem arz etmektedir. Yalın üretim uygulamalarının aynı zamanda söz konusu işletmelerin kurumsallaşması adına da önemli bir adım olacağı değerlendirilmektedir.

TR63 Bölgesi genelinde belirli yörelerde yoğunlaşmış ve ana metal sanayi ve tekstil gibi sektörlerde rekabetçi yapısı gelişmiş durumda olan sanayi kompozisyonu genel olarak düşük ve orta düzey teknolojiye sahiptir. Mülga Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisinde (2014-2023) TR63 Bölgesi imalat sanayinin teknolojik yığınlaşması düşük ve orta-düşük seviye olarak belirtilmiştir. Benzer şekilde, Türk Girişim ve İş Dünyası Konfederasyonu (TÜRKONFED) tarafından hazırlanan “Orta Gelir Tuzağından Çıkış: Hangi Türkiye?” çalışmasında da TR63 Bölgesi, orta-düşük teknolojili imalat sanayi sektörlerinin yer aldığı bölgeler arasında gösterilmiştir. TR63 Bölgesi istihdamında ve yerel ekonomisinde mobilyacılık, ayakkabıcılık ve gıda gibi geleneksel sektörler önemli bir yer tutmaktadır. Değer zincirinde düşük teknolojili-emek yoğun üretim gerçekleştiren, markalaşma ve tescil faaliyetlerinin oldukça düşük olduğu, kurumsallaşmanın yetersiz ve örgütlü hareket etme bilincinin olmadığı söz konusu sektörler ulusal ölçekte düşük rekabetçiliğe sahiptir. Bunların yanı sıra Mobilya sektöründe istihdam göstergeleri ile gerçekleştirilen yoğunlaşma katsayısında 2020 yılında 2015 yılına göre Hatay ilinde ilerleme; Kahramanmaraş ve Osmaniye illerinde ise zayıflama görülmüştür. Aynı çalışma Ayakkabı ve Gıda sektörü için gerçekleştirildiğinde ise bu sektörlerde Hatay ve Osmaniye illerinde faaliyet gösteren işletmelerin rekabet güçlerinde ilerleme; Kahramanmaraş ilinde ise zayıflama tespit edilmiştir. Söz konusu sektörlerde insan kaynakları, donanım, kurumsallaşma gibi konuların yanı sıra kaynak verimliliği ve teknoloji verimliliği gibi hususlarda da gelişim ihtiyacı bulunmaktadır.

Ulusal ölçekte yapılan çalışmalarda büyük ölçekli firmalar ile KOBİ’ler arasındaki verimlilik farkının büyük ölçekli firmalar lehine 6 kata çıkabildiği ve KOBİ’lerde verimliliğin geliştirilmesinin büyük

önem taşıdığı ifade edilmektedir. Verimliliğin sorunları arasında kurumsallaşma, çalışma ortamı (fiziki koşullar), işletme içinde mesleki eğitimler/işbaşı eğitimleri, ar-ge, tasarım, teknolojik yenilik gibi konulardaki yetersizlik ve yatırım eksikliği hususları öne çıkmaktadır. Bu hususlara altlık oluşturan bazı verilere bakıldığında ise söz konusu ihtiyaçlara yönelik tedbir alınması ve faaliyetler gerçekleştirilmesi gerektiği gerçeği ortaya çıkmaktadır. Türkiye’de patent başvuruları 2021 yılı itibari ile 17.566 adettir. Aynı sene Hatay’da 48, Kahramanmaraş’ta 29, Osmaniye’de ise 16 patent başvurusu olmak üzere TR63 Bölgesi’nden toplam 93 adet patent başvurusu yapılmıştır. Patent tescil sayılarına göre TR63 Bölgesi illeri sıralandığında 2021 yılında Kahramanmaraş’ın 17 tescil ile Türkiye’de 17., Hatay’ın ise 10 tescil ile Türkiye’de 22. sırada olduğu görülmektedir. Osmaniye’nin ise 2021 yılında patent tescili bulunmamaktadır. Türkiye’de 2021 yılı faydalı model başvuru sayısı 4.490 adet olmuştur. Bu başvurulardan 38’i Hatay, 21’i Kahramanmaraş ve 12’si Osmaniye olmak üzere toplam 71 adedi TR63 Bölgesi’nden yapılmıştır. 2021 yılında faydalı model tescil sayılarına göre TR63 Bölgesi illerinin Türkiye sıralamasına bakıldığında Kahramanmaraş 11 tescil ile 23., Hatay 10 tescil ile 24., Osmaniye ise 2 tescil ile 58. sırada yer almaktadır. 2021 yılında marka tescil sayılarına göre TR63 Bölgesi’ndeki illerin Türkiye sıralamasına bakıldığında ise Hatay 1.013 tescil ile 15., Kahramanmaraş 605 tescil ile 23., Osmaniye ise 152 tescil ile 81 il arasında 53. sırada yer almaktadır. 2021 yılı Ekim ayı itibari ile Türkiye’deki 1.260 ar-ge merkezinin 18 tanesi (Hatay 3, Kahramanmaraş 12, Osmaniye 3) bölgemizde bulunmaktadır. Bu sayı Türkiye’deki ar-ge merkezlerinin %1,4’üne karşılık gelmektedir. 2020 yılı verilerine göre TR63 Bölgesi’nde ar-ge harcamaları 384 milyon TL olarak gerçekleşmiş olup Türkiye’deki toplam ar-ge harcamalarına oranı %0,7’dir. Türkiye Verimlilik Gelişim Haritası çalışmasına göre TR63 Bölgesi’nde kaynak verimli teknolojilere yatırımların oranı %20’lerde kalmış, atıkların tesis içerisinde değerlendirilmesine yönelik tedbire başvuran firmaların oranı %14, su tüketiminin azaltılmasına yönelik tedbirlere başvuran firma oranı ise %16 olarak gerçekleşmiştir. Hammaddede verimliliğini artırmaya yönelik uygulamalardan kazanım ortalaması Türkiye ortalamalarının altında olan bölgede, firmaların düşük kapasite ile çalışmalarındaki etkenlerden makine arızaları, finansman güçlüğü, işgücü yetersizliği gibi hususlar Türkiye ortalamalarının üzerinde seyretmektedir.

2021 yılı işgücü göstergelerine göre TR63 Bölgesi, işgücüne katılım oranında %48,1 ile Türkiye ortalamalarının (%51,4) altında kalmaktadır. İşsizlik oranında ise %17,1 ile 26 bölge içerisinde en olumsuz değerlere sahip 5. bölge konumundadır. Kadın işgücü göstergeleri değerlendirildiğinde; işgücüne katılım oranında %20,7 ile Türkiye ortalamalarının (%26,3) altında kalan bölge, kadın işsizlik oranında %18,4 ile 26 bölge içerisinde en yüksek 5. bölge konumundadır. 2021 yılında hazırlanan İŞKUR İşgücü Piyasası Araştırma Raporu sonuçlarına göre Türkiye’de açık iş oranı %1,3 olarak gerçekleşirken Hatay’da %0,6, Kahramanmaraş’ta %1,1, Osmaniye’de ise %1,8 olarak gerçekleşmiştir. Bölge illerinde açık iş oranlarının yığıldığı alanlar incelendiğinde imalat sanayisinin öne çıktığı görülmektedir. Bölge illerinde mesleklerin temininde güçlük çekilme nedenleri incelendiğinde ise “Gerekli Mesleki Beceriye/Nitelige Sahip Eleman Bulunamaması” başlığının öncelikli neden olarak belirtildiği görülmektedir. Benzer şekilde Türkiye Verimlilik Gelişim Haritası çalışmasında da bölgede faaliyet gösteren firmaların %69’u mesleki eğitime sahip işçi bulmakta zorlandıklarının ifade etmişlerdir. Ajansımız tarafından 2022 Yılında yayınlanan “TR63 Bölgesi Mesleki Beceri ve Mesleki Eğitim İhtiyaç Analizi” Raporuna göre tespit edilen sorunlar; mesleki okulların itibarının düşüklüğü, okul-sanayi işbirliği zayıflığı, meslek okullarının atölye altyapılarının yetersizliği, öğrencilerin yetkinlikleri ile piyasa ihtiyaçlarının uyumsuzluğu olarak sıralanmaktadır. Bölgede, imalat sanayinin ihtiyaç duyduğu alanlara yönelik mesleki eğitimin geliştirilmesine, imalat sanayi ile mesleki eğitim kurumları arasındaki işbirliğinin geliştirilmesine, imalat sanayinde kurum içi eğitimlerin yaygınlaştırılmasına ve mesleki eğitim altyapısının iyileştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. İşsizlik oranını eğitim durumuna göre incelediğimizde ise 2021 yılı verilerine göre hem Türkiye’de (%14) hem de TR63 Bölgesi’nde (%15,4) lise ve dengi meslek okulu mezunlarının en yüksek işsizlik oranına sahip olduğu görülmektedir.

Ülkemizde gerçekleştirilen birçok çalışmada, işgücü arz ve talebinin uyuşmaması hususu istihdamla ilgili en önemli sorun olarak ön plana çıkmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan 2020 yılı Meslekî ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Mezunlarının İzlenmesi Raporu çalışmasına göre mesleki ve teknik ortaöğretim mezunlarının %46,4’ü alanı dışında 4 yıllık bir fakülte/yüksekokula devam etmiştir. %18,1’i ise öğrenci seçme ve yerleştirme sınavına

hazırladığını belirtmiştir. Mezunların %17,6'sı sınavsız geçiş ya da sınavla, alanı ile ilgili 2 yıllık yükseköğretime devam etmiş, %9,1'i yükseköğretime gitmeyi düşünmemiştir. Buradan hareketle mesleki ve teknik eğitim mezunları içerisinde sadece %26,7'lik kesimin okuduğu dal ile ilgili eğitim hayatına devam ettiği görülmektedir. Ajansımız tarafından 2022 yılında hazırlanan “TR63 Bölgesi Mesleki Beceri ve Mesleki Eğitim İhtiyaç Analizi” raporuna göre de mesleki yönelimde öğrenci beceri ve yeteneklerinin dikkate alınmaması sorunlar arasında yer almaktadır. Benzer şekilde Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü-2018 çalışmasında Mesleki Eğitim Alanlarında Mezunların Alanları Dışında Çalışma Oranlarına yer verilmiştir. Birçok meslek alanı için mezuniyet alanında çalışma oranının %5’in altında olması öğrencilerin aldıkları eğitim ile doğrudan ilgili olmayan işlerde çalıştıklarına işaret etmektedir. Bu durum, mezunların sahip olduğu meslekî beceriler ile yaptıkları işlerin gerektirdiği beceriler arasında önemli bir uyumsuzluk oluştuğunu göstermektedir.

DOĞAKA tarafından uygulanması planlanan İmalat Sanayinde Verimliliğin Artırılması ve Teknolojik Dönüşüm Sonuç Odaklı Programı ile TR63 Bölgesi’nde 2023 yılı içerisinde dijital ve yeşil dönüşüm, verimlilik ve kurumsallaşma gibi alanlarda tespit edilen sorunların çözümüne yönelik olarak işletmelerde yalın üretim uygulamalarına odaklanması, mevcut yalın üretim uygulamalarının yaygınlaştırılması, söz konusu alana yönelik insan kaynağı kapasitesinin geliştirilmesi ve uygun yatırım ortamının hazırlanması hedeflenmektedir. Bunların yanı sıra genç istihdamın artırılması ve sektörlerin/ürünlerin ulusal ve uluslararası entegrasyonuna yönelik değer zinciri analizleri gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Ayrıca bu konuları geliştirmek üzere mali ve teknik destek programları uygulanacaktır. Bu çerçevede gerçekleştirilecek faaliyetler ile On Birinci Kalkınma Planı’nda yer alan dijital dönüşüm, insan kaynağı, ar-ge ve yenilik, yüksek kurumsal kapasite politika alanlarına katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 1. Verimlilik SOP Faaliyetleri Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Özel Amaç	Gösterge Adı	Birim	Türü	Mevcut Durum	Hedef	Doğrulama Kaynağı
1	Destek programları kapsamında istihdam edilen mühendis sayısı	Kişi	Sonuç	-	15	SGK kayıtları, destek programları nihai raporları
3	Destek programları kapsamında hizmet içi eğitim verilen veya istihdam edilen mesleki eğitim mezunu	Kişi	Sonuç	-	60	SGK kayıtları, destek programları nihai raporları
1	Destek programları kapsamında geliştirilen yenilikçi ürün çeşidi	Adet	Sonuç	-	15	Destek programları nihai raporları
1,2	Destek programları sonrasında kaynak verimliliği tedbirlerine başvuran firma sayısı (atıkların tesis içi üretim süreçlerinde değerlendirilmesi, yalın üretim uygulamaları, makine-ekipmanların enerji verimli araçlarla iyileştirilmesi vb.)	Adet	Sonuç	-	20	Destek programları nihai raporları
4,5	Destek programları ile ERP vb. yazılım kullanmaya başlayan firma sayısı	Adet	Sonuç	-	20	Destek programları nihai raporları
1,2	Destek programları sonrasında firmalarda çalışan kişi başına üretim miktarı artışı	%	Sonuç	-	5	Destek programları nihai raporları
1,2	Destek programları sonrasında firmalarda birim çıktı başına maliyet azalış oranı	%	Sonuç	-	5	Destek programları nihai raporları
1,2	Destek programları sonrasında çalışan kişi başına ciro artış oranı	%	Sonuç	-	5	Firma bilançoları, destek programları nihai raporları
3	Destek programları sonrasında istihdam edilen genç sayısı	Kişi	Sonuç	-	75	Destek programları nihai raporları
1,2	Yalın üretim, 6 sigma, değer akışı haritalandırma vb. yalın üretim uygulaması gerçekleştiren firma sayısı	Adet	Sonuç	-	20	Destek programları nihai raporları
1,4,5	Geliştirilen yerli yazılım sayısı	Adet	Sonuç	-	5	Destek programları nihai raporları
3	İstihdam garantili eğitimler kapsamında istihdam edilen genç sayısı	Kişi	Sonuç	-	100	Ajans faaliyet raporu
3	Lisans alan esporcu sayısı	Kişi	Sonuç	-	20	Ajans faaliyet raporu, TESFED kayıtları
3	Girişimci geliştirme programı kapsamında iş kuran genç girişimci sayısı	Kişi	Sonuç	-	5	Ajans faaliyet raporu

Özel Amaç	Gösterge Adı	Birim	Türü	Mevcut Durum	Hedef	Doğrulama Kaynağı
1	Patent/faydalı model başvuru sayısı	Adet	Çıktı	-	3	Ajans faaliyet raporu, Türk Patent ve Marka Kurumu kayıtları
1	Firmalarda geliştirilen yeni fikir sayısı	Adet	Çıktı	-	15	Ajans faaliyet raporu
1,3,4	Hazırlanan yayın sayısı	Adet	Çıktı	-	4	Ajans faaliyet raporu
1,2,3,4	Düzenlenen organizasyon sayısı	Adet	Çıktı	-	13	Ajans faaliyet raporu
1,2,4	Yalın Üretim çerçevesinde desteklenen firma sayısı	Adet	Çıktı	-	50	Destek programları nihai raporları, Ajans faaliyet raporu
1,2,4,5	Yönetim danışmanlığı verilen firma sayısı	Adet	Çıktı	-	30	Ajans faaliyet raporu, destek programları nihai raporları
1	Destek programları kapsamında kurulan/geliştirilen ar-ge merkezi/laboratuvar sayısı	Adet	Çıktı	-	3	Destek programları nihai raporları, Ajans faaliyet raporu
1,2,4	Düzenlenen eğitim sayısı	Adet	Çıktı	-	10	Ajans faaliyet raporu
1	Destek programları sonrasında yapılan marka başvurusu sayısı	Adet	Çıktı	-	15	Destek programları nihai raporları, Türk Patent ve Marka Kurumu kayıtları
1,2	Destek programları sonrasında yeni ürün sayısı	Adet	Çıktı	-	12	Destek programları nihai raporları, kapasite kullanım raporları
3	Beceri geliştirme programları sonrasında işyeri tabanlı eğitim alan genç sayısı	Kişi	Çıktı	-	100	Ajans faaliyet raporu
3	Genç istihdamı teması kapsamında gerçekleştirilen eğitim sayısı	Adet	Çıktı	-	15	Ajans faaliyet raporu
3	Gerçekleştirilen bilgilendirme/farkındalık/bilinçlendirme toplantısı sayısı	Adet	Çıktı	-	9	Ajans faaliyet raporu
3	Kurulan espor merkezi sayısı	Adet	Çıktı	-	1	Ajans faaliyet raporu, TESFED kayıtları
3	Espor merkezinde eğitim alan genç sayısı	Kişi	Çıktı	-	500	Ajans faaliyet raporu
3	Genç istihdamı teması çerçevesinde hazırlanan rapor sayısı	Adet	Çıktı	-	3	Ajans faaliyet raporu
3	Genç istihdamı teması çerçevesinde işbirliği yapılan kurum/kuruluş/işletme sayısı	Adet	Çıktı	-	15	Ajans faaliyet raporu

d. Proje ve Faaliyetler

I. Araştırma, Analiz ve Programlama

- Sektörel Değer Zinciri Analizleri

Yerel ürünlerde katma değer yaratan, istihdam ve gelir artışı sağlayan coğrafi işaretin önemi bölgemizde gün geçtikçe artmaktadır. Katma değeri yüksek olan ürünlerin üretim ve pazarlama süreçlerinde katma değerini artırmak ve ticarileşmesini sağlamak bölge kalkınmasına katkı sağlayacaktır. Bu çerçevede 2023 yılı içerisinde 3 il içinde önem arz eden zeytinyağının ulusal ve uluslararası entegrasyonunu sağlamaya yönelik değer zinciri analizleri yapılması planlanmaktadır.

- İmalat Sanayi Sektörlerine Yönelik Yalın Üretim Uygulamaları

Ajans tarafından gerçekleştirilen analiz çalışmalarında ve sektör ziyaretlerinde bölgede faaliyet gösteren işletmelerin verimlilik sorunları olduğu ve yalın üretim uygulamalarına ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiştir. Ürün ve hizmet üretim süreçlerinde sadeleşme yöntemlerini kullanarak karlılığı artırmayı amaçlayan bu sistem bölgemizdeki tüm işletmeler için ihtiyaç niteliği taşımaktadır. Yalın üretim uygulamaları üretim düzeylerini korurken veya arttırırken, malzeme ve işçilik israfını asgariye indirmek için tasarlanan bir dizi yöntemden oluşmaktadır. Farklı uygulamalar kapsamında yapılan saha ziyaretlerinde, firmaların geleneksel üretim anlayışı ile çalıştıkları, büyümekte olan işletmelerin tesis yerleşimi konularında yetersiz kaldıkları ve yüksek miktarlarda hammadde ve mamul stoklarına sahip oldukları görülmüştür. Bu kapsamda Ajans tarafından filtre ve mobilya sektörleri pilot sektörler olarak belirlenmiş olup bu sektörlerdeki firmalara yönelik yalın üretim uygulamaları gerçekleştirilecektir. Çalışma ile firmaların yalın üretim konusunda analizleri gerçekleştirilecek olup öncelikle dijitalleşme, yeşil dönüşüm, döngüsel ekonomi konuları ile beraber tüm süreçlere yönelik verimlilik artışları sağlanacaktır. Söz konusu analizler öncelikli olarak özel sektöre yönelik yalın üretim teknik destek programı olmak üzere işletmelere düzenlenecek bire bir faaliyetler ile de gerçekleştirilecektir.

II. İşbirliği ve Koordinasyon

- Asya Verimlilik Teşkilatı İşbirliği

Bugün yalın üretim olarak bilinen üretim ve yönetim sistemlerinin temel ilkeleri 1950'li yıllarda Japonya'da gelişmeye başlamıştır. Asya Verimlilik Teşkilatı (AVT) ise, Asya ve Pasifik'te verimliliği artırarak sosyo-ekonomik gelişime katkı sağlama misyonuyla 1961 yılında Tokyo'da kurulan ve kâr amacı gütmeyen uluslararası bölgesel bir kuruluştur. Teşkilatın amacı, karşılıklı iş birliği içinde Asya ülkelerinde verimliliğin artırılmasıdır. Farklı programlar ve uzman desteği sağlayarak her alanda verimliliği sağlamaya amaçlayan bu kuruluşa 25 Ocak 2020 tarih ve 31019 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararnamesi gereğince ülkemizin katılmasına karar verilmiştir. 2022 yılında sağlanan işbirliği ile taraflar arasında ortak çalışmalar başlatılmıştır. AVT'nin çalışma alanlarından biri olan Sanayi sektöründe verimliliği artırmaya yönelik yapılmak istenen yalın üretim uygulamaları konusunda AVT'den eğitim ve uzman desteği alınması planlanmaktadır. Yalın üretim uygulamalarından hareketle Yeşil Verimlilik, İş Mükemmelliği, Dijital Dönüşüm, Enerji Verimliliği ve Üretim Mükemmelliği konularında etkinlikler, ortak çalışmalar ve yabancı uzman desteği kapsamında iş birliği yapılması planlanmaktadır.

- OSB İstişare Toplantıları

Yalın üretim uygulamalarının yaygınlaştırılmasına ve firmaların bilinçlendirilmesine yönelik bölgedeki OSB'lerde toplantılar yapılması planlanmaktadır. Bu toplantılarda yalın üretim

uygulamalarının somutlaştırılarak firma sahiplerine tanıtılması sağlanacak ve elde edilecek kazanımlar aktarılacaktır.

- Üniversite-Sanayi İşbirliği Organizasyonları

Kamu-sanayi-üniversite işbirliğinin geliştirilmesi amacıyla sanayi ve teknoloji işbirliği kurulları faaliyetleri çerçevesinde ziyaretler gerçekleştirilmekte, sektörlerle yönelik proje fikirleri geliştirilmektedir. Bu kapsamda başta sanayi ve teknoloji işbirliği kurulları olmak üzere kamu-üniversite-sanayi-sivil toplum işbirliğine yönelik platformlarda Ajans sonuç odaklı programları ve çalışma programları hakkında bilgi verilecek ve söz konusu yapıların faaliyetleri ile Ajans faaliyetlerin eşgüdüm içerisinde yürütülmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir. Ayrıca genç istihdamının artırılmasına yönelik istihdam garantili eğitimlerin verilmesi ve girişimcilik programlarının yaygınlaştırılması amacıyla protokoller imzalanacaktır.

III. Kapasite Geliştirme, Tanıtım ve Yatırım Destek

- Model Fabrika Eğitim ve Ziyaret Uygulamaları

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Stratejik Araştırmalar ve Verimlilik Genel Müdürlüğü bünyesinde üretimde verimliliği artırmak ve dijital dönüşüm sürecini hızlandırmak adına ilki Ankara'da olmak üzere Yetkinlik ve Dijital Dönüşüm Merkezleri ve Model Fabrikalar kurulmuştur. 2022 Yılı itibariyle Ankara, Bursa, Gaziantep, İzmir, Kayseri, Konya, Mersin ve Adana'daki Model Fabrikalar faaliyete geçmiştir. Bununla birlikte; Denizli, Eskişehir, Kocaeli, Malatya, Samsun, Tekirdağ ve Trabzon illerinde Model Fabrika kurulum çalışmalarına başlanmıştır. Yalın liderler yetiştirmeyi ve KOBİ'lere danışmanlık ve eğitim hizmetleri vermeyi amaçlayan bu model fabrikalara hem ilgili Ajans uzmanlarının hem de yalın üretim konusunda danışmanlık verilen firmalardaki ilgili çalışanların ziyaretleri gerçekleştirilecek, bu fabrikalardaki uygulamalı eğitimlerden ve öğren dönüş programlarından faydalanılacaktır.

- Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Danışmanlık Çalışmaları

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Ar-Ge Teşvikleri Genel Müdürlüğünden elde edilen bilgilere göre Ajansımızın hizmet verdiği TR63 Bölgesi'nde 16 adet Ar-Ge, 2 adet ise Tasarım Merkezi bulunmaktadır (Erişim: Temmuz 2022). Bu merkezlerin faaliyet alanları genel itibariyle imalat sanayisidir. Merkezlerin beşeri kapasitesinin artırılması ve faaliyetlerin çeşitlendirilmesi için SVB ve ilgili YDO'lar ile ziyaretler yapılması planlanmaktadır. Bu ziyaretlerde Ar-Ge ve Tasarım merkezlerinin ihtiyaçları tespit edilecek özellikle devlet desteklerinden ve uluslararası fonlardan faydalanabilmeleri için yönlendirmeler yapılacaktır. Gerekli olması halinde uluslararası fonlardan yararlanabilmeleri için danışmanlık desteği verilecektir. Bu faaliyetler ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerindeki iyi uygulama örneklerinin ve bu merkezlerinin önemini bölgede yaygınlaştırılmasını sağlanacaktır.

- UR-GE Tanıtım Faaliyetleri

Ticaret Bakanlığı tarafından uygulanan Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesi Programı (UR-GE) kapsamında Osmaniye ilinde potansiyeli olduğu düşünülen sektörlerle yönelik firma ziyaretleri yapılacak ve programın detayları anlatılacaktır. Ayrıca işbirliği kuruluşu olabilecek kurumlarla birebir görüşme ile destek programı ve kümelenme konusunda bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilecektir. Program kapsamında sektörlerin kümelenme potansiyellerinin ortaya konulması halinde programa yönelik proje başvurusu hazırlık süreçleri koordine edilecektir.

- Genç İstihdamı Teması Faaliyetleri

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından 2022-2023 yılları için genç istihdam teması belirlenerek kalkınma Ajanslarının bu tema kapsamında faaliyetlerini önceliklendirmesi kararlaştırılmıştır. Bu kapsamda bölgemizde kamu kurumları, üniversiteler, meslek örgütleri ve sektör temsilcileri işbirliğinde mevcut çalışan gençlere ve genç işsizlere yönelik aşağıdaki çalışmalar gerçekleştirilecektir.

Çalışmalarda Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı kapsamında İskenderun'da kurulmakta olan Mesleki Eğitim Merkezi, GÜDÜMLÜ Proje Desteği kapsamında proje uygulama süresi devam eden İskenderun Teknik Üniversitesi Kaynak Mükemmeliyet Merkezi ve 2019 Yılı İmalat Sanayisine Yönelik Mesleki Eğitimin Geliştirilmesi Mali Destek Programı ile altyapısı iyileştirilen 18 mesleki eğitim kurumu başta olmak üzere mesleki eğitim kuruluşları, bölge organize sanayi bölgeleri, üniversiteler ve ticaret ve sanayi odaları ile işbirlikleri geliştirilecektir.

- ✓ Beceri Geliştirme Programları

Değişen teknolojiler ve temalar nedeniyle firmalarda çalışan mavi ve beyaz yakalı personellerin kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu doğrultuda dijitalleşme, yeşil dönüşüm, döngüsel ekonomi konuları başta olmak üzere işletmelerde çalışan personellere yönelik eğitimler verilecektir. Bu eğitimler mevcut roller için değişen gereksinimleri karşılamaya yönelik yeni beceri öğrenme olan upskilling ya da yeni bir rol için gereksinimleri karşılamak olan reskilling faaliyetleri olacaktır. Gerçekleştirilecek eğitimler başta organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren firmalar olmak üzere, bölgemizde öne çıkan sektörlerde yer alan firmalarla gerçekleştirilecek anket ve/veya odak grup görüşmelerinde ortaya çıkacak ihtiyaçlara göre belirlenecektir.

- ✓ İstihdam Garantili Eğitim Programları

TR63 Bölgesi'nde sanayi sektöründe ve diğer sektörlerde ihtiyaç duyulan niteliklerin karşılanmasına yönelik eğitimler verilecektir. Bu kapsamda bölgedeki firmalar ile teknoloji geliştirme bölgeleri (TGB), organize sanayi bölgeleri (OSB), ticaret ve sanayi odaları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, mesleki eğitim kuruluşları vb. kurum/kuruluşlarla yapılacak görüşme ve iş birlikleri doğrultusunda piyasanın ihtiyaç duyduğu nitelikler belirlenecek ve bu niteliklerin kazandırılmasına yönelik istihdam garantili eğitim programları düzenlenecektir. Bu eğitim programları için bahsi geçen kurumlarla protokoller imzalanacaktır. Söz konusu eğitimlerin yanı sıra Ajans tarafından gerçekleştirilen anket, odak grup görüşmesi gibi çalışmalar ile sektörel eğitim ihtiyaçlarının belirlenerek çalışma kapsamında karşılanması planlanmaktadır. Eğitimlerin gerçekleştirilmesi için ihtiyaç duyulması halinde ilgili protokoller kapsamında doğrudan temin limiti sınırlarında kalmak kaydıyla sarf malzemesi, makine ve ekipman alımları gerçekleştirilecektir.

- ✓ Girişimci Geliştirme Programı

TR63 Bölgesi'nde katma değeri, teknolojisi ve bilgi yoğunluğu yüksek ar-ge ve yenilik fikirleri olan girişimcilerin; yenilik yaratması, yaratıcı adımlarla yola devam edebilmesi, ülke ekonomisine ve ihracatına katkı vermesi, küresel ekonomide söz sahibi olabilmesi ve küresel değer zincirinde üst sıralarda yer alabilmesi, akılcı, sürdürülebilir ve kapsayıcı kalkınma ekosistemine dahil olabilmesi için proje oluşturmalarına ve bu projeleri geliştirmelerine destek verilmesi amacıyla 2021 ve 2022 yıllarında Ajans tarafından "Girişimci Geliştirme Programı (GGP)" düzenlenmiştir. 2023 yılında da Ajansımız tarafından bölgemizde girişimcilik kültürünün ve iş kurma becerilerinin geliştirilmesi amacıyla bölgenin gelişimine katkı sağlamak ve teknoloji tabanlı iş fikirlerinin ticarileşmesine yönelik girişimci geliştirme programı uygulanacaktır. Bu kapsamda alanında başarılı kişilerin deneyimlerini, girişim fikri olan gençlerle paylaşması ve karşılıklı etkileşimin sağlanması amacıyla TR63 Bölgesi'ndeki üniversitelerle işbirliği içerisinde tanıtım ve bilgilendirme toplantıları düzenlenecektir. Alınan başvurular arasından seçilen girişimcilerin finansal desteklere ve ulusal/uluslararası pazarlara erişimine yönelik eğitim ve

mentorluk hizmeti verilecektir. Sağlanan teknik destekler sonrası girişimciler yatırımcılar ile buluşturularak girişim fikirlerini hayata geçirmeleri sağlanacaktır.

✓ **Espor Faaliyetleri**

Gençler ve çocuklar arasında her geçen gün yaygınlaşan elektronik oyunlar sektörü Türkiye Oyun Sektörü 2020 Raporu'na göre yaklaşık 159 milyar ABD dolarlık bir ekonomik büyüklüğe sahiptir. Türkiye'de de espor sektörünü geliştirmek amacıyla 2018 yılında Türkiye Esport Federasyonu kurulmuştur. Ülkemizde espor takımları oluşturulmakta, sosyal medya platformları üzerinden oyunlar geniş bir kitleyle buluşmaktadır. Bu doğrultuda 2022 yılında çalışmalara başlanmıştır. 2022 SOGEP Programı kapsamında Kahramanmaraş Gençlik ve Spor Müdürlüğü'nün yararlanıcısı olduğu Genç Edeler Esport ile Buluşuyor Projesi desteklenmeye hak kazanmıştır. 2023 yılında uygulama süreçleri devam edecek proje ile Kahramanmaraş Gençlik Merkezi bünyesinde espor merkezi kurulacak, yetenekli gençler tespit edilecek, bu gençlere eğitim verilerek espor ekosistemine oyuncu, antrenör, hakem, yayıncı gibi rollerle dahil edilecektir. Merkezden faydalanacak gençlerin orta ve uzun vadede espor ekosisteminde farklı alanlarda meslek sahibi olmaları beklenmektedir. Sonrasında Hatay ve Osmaniye illerinde de espor uygulamalarının yaygınlaştırılması sağlanacaktır.

✓ **Genç İstihdamı İletişim, Tanıtım ve Görünürlük Faaliyetleri**

Ajansımız tarafından genç istihdamı teması çerçevesinde gerçekleştirilecek çalışmaların ulusal ve uluslararası platformlarda görünürlüğünü sağlamak amacıyla afiş, broşür ve tanıtım filmlerinin hazırlanması vb. çalışmalar gerçekleştirilecektir.

• **Yeşil ve Dijital Dönüşüm Toplantıları**

Avrupa Birliği'nin 11 Aralık 2019 tarihinde açıkladığı Avrupa Yeşil Mutabakatı, birçok sektörde yeniden şekillendirmeyi gerektirmekte ve özellikle ihracat yapan firmalar için dönüşümler gerçekleştirilmeyi zorunlu kılmaktadır. Avrupa Yeşil Mutabakatı uyum süreci kapsamında Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan Yeşil Mutabakat Eylem Planı hazırlanmış ve hedefler belirlenmiştir. Söz konusu hedefler doğrultusunda sanayi sektöründeki firmaların farkındalıklarını artırmaya ve dönüşüm gerektiren konularda bilinç artırmaya yönelik bilgilendirme toplantıları düzenlenmesi planlanmaktadır.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yayınlanan Dijital Dönüşüm Yol Haritasına göre; Bugün dördüncü sanayi devrimi veya dijital dönüşüm olarak adlandırılan bu dönüşüm özellikle yapay zekâ, otonom robotlar, büyük veri ve ileri analitik, bulut bilişim, artırılmış ve sanal gerçeklik, nesnelerin interneti, eklemeli imalat, yeni nesil akıllı sensör teknolojileri ve siber güvenlik gibi dijital teknolojiler ve ürünler vasıtasıyla; sanayiden tarıma, bankacılıktan sağlığa, ulaşımdan kamu hizmetlerine kadar insan hayatının tüm alanlarında doğrudan geniş bir etki alanına sahiptir. Bu doğrultuda bölgedeki öncelikli sektörler başta olmak üzere işletmelerin dijital dönüşüm farkındalıklarını artırmak ve yol haritaları belirlemek için eğitimler, odak grup toplantıları vb. düzenlenecektir.

IV. Ajans Destekleri

• **2023 Yılı Yatırıma Davet Programı (DAVET)**

Ulusal ve bölgesel ölçekte hazırlanan planlar ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda bölgesel potansiyeli açığa çıkaracak ve ekonomik kalkınmaya ivme kazandıracak yatırımların hayata geçirilmesi amacıyla Ajansın 2020 Yılı Çalışma Programı ile ön fizibilite hazırlama çalışmaları başlatılmış ve bu süreç 2021 ve 2022 yıllarında da devam etmiştir. Bu kapsamda, Ajans tarafından hazırlanan 12 adet ön fizibilite çalışması ile bölge ve ülke ekonomisine katkı sağlayacak yatırımların

gerçekleştirilmesi amacıyla Yatırıma Davet Programı ilan edilmiştir. Program kapsamında destek almaya hak kazanan başvuru sahiplerinin, başvuru rehberinde uygun bulunan konularda yapacakları yatırımlar için kullanacakları öz sermaye tutarının %10'u kadar tutar, yatırım tamamlandıktan sonra, işletme sermayesi hibe desteği olarak başvuru sahiplerine verilecektir. Program için ayrılan toplam kaynak 100.000.000 TL'dir.

Programın amacı, Ajans tarafından ön fizibilitesi hazırlanmış ve ve (<https://www.yatirimadestek.gov.tr/yatirim-firsatlari>) adresinde yayınlanan yatırım konularında yapılacak başvuruların desteklenmesidir.

- 2023 Yılı Makine İmalat Sanayisinin Geliştirilmesi Faizsiz Kredi Destek Programı (MAKİNE)

Program; TR63 Bölgesi imalat sanayisinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin imalat altyapılarının güçlendirmek, yeşil ve dijital dönüşümlerini sağlamak ve söz konusu işletmelerin ağırlıklı olarak kullandığı ve genel itibarıyla ithal ettiği makinelerin TR63 Bölgesi'nde üretimini gerçekleştirmek üzere tasarlanmıştır. Bu çerçevede oluşturulan 2022 Yılı Makine İmalatı Sanayisinin Geliştirilmesi Faizsiz Kredi Destek Programının amacı makine imalat sanayisinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin yenilikçi ve sürdürülebilir üretim anlayışı ile rekabet edebilirlik kapasitelerinin güçlendirilmesidir. Bu sayede imalatı yurt dışı bağımlılığın azaltılması, ihracatta yakalanan yukarı yönlü ivmenin desteklenmesi; işletmelerde verimlilik uygulamalarının yaygınlaştırılması ile girdi maliyetlerinin düşürülmesine katkı sağlanması da öngörülmektedir. Programın öncelikleri Verimliliği artırmaya yönelik teknoloji alt-yapısının geliştirilmesi; Yeşil ve dijital dönüşüme katkı sağlanması ve İhracat kapasitesinin artırılması ve/veya ithal ikame makine üretiminin desteklenmesi olarak belirlenmiştir. Bu program kapsamında desteklenecek projeler için tahsis edilen toplam bütçe 40.000.000 TL'dir.

- Yalın Üretim Uygulamaları Teknik Destek Programı (Özel Sektör)

TR63 Bölgesi imalat sanayinde yer alan firmaların yönetim, üretim ve pazarlama süreçlerinde planlama ve uygulamadan kaynaklı verimlilik sorunları olduğu tespit edilmiş; düşük sipariş adetleri, uzun tedarik süreleri, üretim proseslerinin yanlış kurulması, insan kaynaklarının yetersizliği öne çıkan sorunlar arasında gözlemlenmiştir. Ayrıca firmaların dijitalleşme ve dijital dönüşüm, yeşil dönüşüm, döngüsel ekonomi vb. konularında da danışmanlık desteğine ihtiyaçları olduğunu ortaya koymuştur. Tüm bu süreçleri içerek şekilde firmalarda yalın üretim uygulamalarının yaygınlaştırılması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda Ajans tarafından öncelikli sektörler olarak filtre, zeytinyağı imalatı, metal mutfak eşyası, ayakkabıcılık ve mobilyacılık sektörlerinde yer alan firmalara yönelik yalın üretim uygulamaları konusunda danışmanlık desteği sağlanacaktır. Bölgemiz illerinden Kahramanmaraş metal mutfak eşyası sektöründe Türkiye üretiminin %35'ini gerçekleştirmektedir. Sektörde yaklaşık 94 firma 4.956 kişiye istihdam sağlamaktadır (TOBB Sanayi Veritabanı). Bölgede tarımsal olarak zeytin (yağlık) üretimi yaygındır. Hatay zeytin (yağlık) üretiminde Türkiye'de 6., Osmaniye 10., Kahramanmaraş ise 13. sıradadır. Yağlık zeytin üretiminde 3. sırada olmasına rağmen İzmir, zeytinyağı üretiminde ve ihracatında ilk sırada yer almaktadır. TR63 Bölgesi'nde üretilen zeytinyağı genelde iç pazarda tüketilmektedir. Özellikle Hatay ilinde, 47 tesis bulunmasına rağmen, markalaşma, dış ticaret, katma değerli üretim gibi konularda eksikler bulunmaktadır. İskenderun körfezinde filtre sektöründe faaliyet gösteren 24 (Hatay 21, Osmaniye 3 (GİB, 2017)) adet işletme bulunmaktadır. Söz konusu firmalarda yaklaşık 2.800 kişi istihdam edilmektedir. Hatay üretim ve ihracatta Türkiye'de ilk sırada yer almaktadır. Türkiye'de üretilen otomotiv filtrelerinin %66'sını Hatay karşılamaktadır. Mobilya ve ayakkabı üretimi de bölgenin lokomotif sektörleri arasında yer almaktadır. Ajans tarafından sağlanacak teknik destek programı ile yalın üretim uygulamaları bölgemizde yaygınlaşacak ve Ajans uzmanlarının ve ilgili firma çalışanlarının da bu uygulamalarda görev alması sağlanarak yalın liderler yetiştirilmesine katkı sağlanacaktır.

- Genç İstihdamı Teknik Destek Programı (Özel Sektör)

İŞKUR İşgücü Piyasası Araştırma Raporu sonuçlarına göre, TR63 Bölgesi'nde yer alan işletmelerin ihtiyaç duydukları işgücünün, gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip olamama durumu öne çıkan sorunlar arasında yer almaktadır. Bu doğrultuda TR63 Bölgesi'nde faaliyet gösteren işletmelerin, istihdam etmek üzere talep ettikleri eğitim kriterlerini sağlamaya yönelik, 15-34 yaş aralığındaki, ne eğitimde ne de istihdamda (NEET – Not in Employment, Education or Training) olan gençlerin istihdamının artırılması amacı ile özel sektör kuruluşlarına eğitim desteği vermek amacıyla teknik destek sağlanacaktır. Bu program kapsamında başvuru yapacak işletmeler, istihdam edecekleri personelin eğitim ihtiyacının Ajans desteği ile sağlanması karşılığında bu gençlerin en az 12 ay istihdamını sağlamakla sorumlu olacaklardır.

- Güdümlü Proje Uygulamaları

Verimlilik SOP öncelikleri doğrultusunda geliştirilecek proje önerilerinin güdümlü proje bilgi formları vasıtasıyla çalışma programında revizyon yapılarak ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın onayı doğrultusunda hayata geçirilmesi planlanmaktadır.

V. Devam Eden Projeler

Verimlilik SOP kapsamında 2022 Yılı Osmaniye İli Gıda Sanayisinin Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı, 2020 Yılı Mobilyacılığın Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı, İskenderun Teknik Üniversitesi (İSTE) Kaynak Teknolojileri Mükemmeliyet Merkezi ve Kireçlik Yarma Sistemi Ortak Üretim Tesisi Güdümlü Projeleri, Üreten Şehirler Programı kapsamında Altın Şehir Kuyumculuk İhtisas Küçük Sanayi Sitesi Altın Geri Kazanım Tesisi Projesi, 2022 Yılı Genç İstihdamı Teknik Destek Programı, 2023 Yılı Makine İmalat Sanayisinin Geliştirilmesi (MAKİNE) Faizsiz Kredi Desteği Programı ile 2023 Yılı Yatırıma Davet Programı devam etmektedir.

e. Program Süresi, Zaman Planlaması ve Faaliyet Bütçesi

Tablo 2. Verimlilik SOP Program Süresi ve Zaman Planlaması

Sıra No	Alt Bileşen Adı	Alt Bileşen Türü	Yöntem	Süre (Ay)	Başlangıç Dönemi (Yıl/Yarı)	Bitiş Dönemi (Yıl/Yarı)	2023 Yılı Bütçesi (TL)
1	Sektörel Değer Zinciri Analizleri	Faaliyet	Araştırma, Analiz ve Programlama	36	2021/1	2023/2	50.000,00
2	İmalat Sanayi Sektörlerine Yönelik Yalın Üretim Uygulamaları	Faaliyet	Araştırma, Analiz ve Programlama	24	2023/2	2024/2	200.000,00
3	Asya Verimlilik Teşkilatı İşbirliği	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	24	2023/1	2024/2	100.000,00
4	OSB İstişare Toplantıları	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	24	2023/1	2024/2	20.000,00
5	Üniversite-Sanayi İş birliği Organizasyonları	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	36	2021/1	2023/2	35.000,00
6	Model Fabrika Eğitim ve Ziyaret Uygulamaları	Faaliyet	Kapasite Geliştirme	24	2023/1	2024/2	300.000,00
7	Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Danışmanlık Çalışmaları	Faaliyet	Kapasite Geliştirme	12	2023/1	2023/2	150.000,00
8	UR-GE Tanıtım Faaliyetleri	Faaliyet	Kapasite Geliştirme	24	2023/1	2024/2	30.000,00
9	Genç İstihdamı Teması Beceri Geliştirme Programları	Faaliyet	Kapasite Geliştirme	24	2022/1	2023/2	600.000,00
10	Genç İstihdamı Teması İstihdam Garantili Eğitim Programları	Faaliyet	Kapasite Geliştirme	24	2022/1	2023/2	1.000.000,00
11	Girişimci Geliştirme Programı	Faaliyet	Kapasite Geliştirme	24	2022/1	2023/2	1.000.000,00
12	Genç İstihdamı Teması Espor Faaliyetleri	Faaliyet	Kapasite Geliştirme	24	2022/1	2023/2	300.000,00
13	Genç İstihdamı Teması İletişim, Tanıtım ve Görünürlük Faaliyetleri	Faaliyet	Kapasite Geliştirme	24	2022/1	2023/2	500.000,00
14	Yeşil ve Dijital Dönüşüm Toplantıları	Faaliyet	Kapasite Geliştirme	24	2022/1	2023/2	100.000,00

Sıra No	Alt Bileşen Adı	Alt Bileşen Türü	Yöntem	Süre (Ay)	Başlangıç Dönemi (Yıl/Yarı)	Bitiş Dönemi (Yıl/Yarı)	2023 Yılı Bütçesi (TL)
15	2023 Yılı Yatırıma Davet Programı (DAVET)	Proje	Proje Teklif Çağrısı	24	2022/2	2024/2	50.000.000,00
16	2023 Yılı Makine İmalat Sanayisinin Geliştirilmesi Faizsiz Kredi Destek Programı (MAKİNE)	Proje	Proje Teklif Çağrısı	24	2022/2	2024/2	40.000.000,00
17	Yalın Üretim Uygulamaları Teknik Destek Programı (Özel Sektör)	Proje	Teknik Destek	24	2023/1	2024/2	5.000.000,00
18	Genç İstihdamı Teknik Destek Programı (Özel Sektör)	Proje	Teknik Destek	36	2021/1	2023/2	5.000.000,00
19	Güdümlü Proje Uygulamaları	Proje	Güdümlü Proje	36	2021/1	2023/2	10.000.000,00
20	<u>Verimlilik SOP Devam Eden Program / Projeler</u> (2020 Yılı Mobilyacılığın Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı(250), İskenderun Teknik Üniversitesi (İSTE) Kaynak Teknolojileri Mükemmeliyet Merkezi Güdümlü Proje Desteği (4.262 ml), 2022 Yılı Osmaniye İli Gıda Sanayisinin Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı (2 ml), 2023 Yılı Makine İmalat Sanayisinin Geliştirilmesi (MAKİNE) Programı 2023 Yılı Yatırıma Davet Programı	Proje	Proje Teklif Çağrısı/Güdümlü Proje/CMDP/Teknik Destek Programı	24	2022/1	2023/2	20.000.000,00

Sıra No	Alt Bileşen Adı	Alt Bileşen Türü	Yöntem	Süre (Ay)	Başlangıç Dönemi (Yıl/Yarı)	Bitiş Dönemi (Yıl/Yarı)	2023 Yılı Bütçesi (TL)
	Kireçlik Yarma Sistemi Ortak Üretim Tesisi GÜDÜMLÜ Projesi GÜDÜMLÜ Proje Desteği (8.602 ml), Altın Şehir Kuyumculuk İhtisas Küçük Sanayi Sitesi Altın Geri Kazanım Tesisi ÜŞ programı (5 ml)						
TOPLAM							134.385.000,00

f. İzleme ve Değerlendirme

Verimlilik SOP'un koordinasyonunun sağlanmasından, Sanayide Verimlilik Birimi (SVB) sorumludur. SVB, programın ve programın sekretaryasının yürütülmesinden sorumludur.

2.2. Destinasyon Yönetimi Odaklı Turizmin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı

a. Amaç

Genel Amaç: TR63 Bölgesi'nin turizm geliri ile katma değerinin artırılması ve bölgede bütünsel turizm yönetiminin sağlanması

Özel Amaç 1. Paydaşlar arasında işbirliği ve koordinasyonun ve turizm ürünlerinin geliştirilmesi

Özel Amaç 2. Turizm sektöründe fiziki, teknolojik ve kurumsal altyapının iyileştirilmesi

Özel Amaç 3. Turizm sektöründe insan kaynakları kapasitesinin geliştirilmesi

Özel Amaç 4. TR63 Bölgesi'nde turizm varlıklarının bütünsel bir yaklaşımla tanıtılması

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Turizm artık sadece gelişmiş ülkeler için değil gelişmekte olan ülkeler için de ekonominin önemli gelir kaynaklarından birisi haline gelmiştir. Toplam iktisadi faaliyetler içerisindeki ağırlığı ülkeden ülkeye değişmekle birlikte, turizm sektörü ekonomik büyüme ve kalkınma hedeflerini destekleme, istihdam artışı sağlama ve döviz kazandırma faaliyetlerinde önemli roller üstlenmektedir.

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) verilerine göre dünya genelinde uluslararası ziyaretçi sayısı 2019 yılında 1,5 milyar kişiye ulaşmıştır. 2030 yılında ise seyahat edenlerin 2 milyar kişiyi aşacağı öngörülmektedir. 2016 yılında seyahat ve turizm dünya genelinde 2,3 trilyon ABD dolarlık doğrudan hasılaya ulaşmış, 109 milyon kişiye istihdam sağlamıştır. Turizmin doğrudan ve diğer sektörlerdeki dolaylı etkileri küresel ekonomide 7,6 trilyon ABD dolarlık gelir, 292 milyon kişilik istihdam yaratmıştır (Destinasyon Yönetim Rehberi, UNWTO). 2020 yılında uluslararası ziyaretçi sayısında %3-4 oranında büyüme beklenmesine rağmen, COVID-19 salgını ile birlikte tüm dünyada turizm sektörü neredeyse durma noktasına gelmiştir. 2020 yılı mayıs ayında bir önceki yılın aynı ayına göre uluslararası ziyaretçi sayısı %98 oranında azalmıştır (UNWTO). 2022 yılı itibarıyla uluslararası ekonomik ve siyasi zorluklara rağmen turizm sektörü COVID-19 pandemisinin etkisinden çıkarak toparlanma sürecine girmiş; uluslararası ziyaretçi sayısı 2022 yılı Ocak-Mayıs döneminde 250 milyon kişi ile bir önceki yılın aynı dönemine göre (77 milyon uluslararası ziyaretçi) % 324 artış göstermiştir.

Zengin tarihi ve kültürel mirası, doğal kaynakları ve dört mevsimin aynı anda yaşanabildiği iklim özellikleriyle Türkiye, başlıca küresel turizm destinasyonları arasındadır. Turizm sektöründe 2014-2018 dönemi dalgalanmaların yaşandığı bir dönem olmuş; 2000'li yılların başından itibaren süregelen artışla 2014 yılında zirve noktasına ulaşılırken iç ve dış gelişmelere bağlı olarak 2015 ve 2016 yıllarında bir gerileme yaşanmıştır (On Birinci Kalkınma Planı). 2017 yılı ile birlikte bir toparlanma sürecine giren sektörde 2018 yılında turizm geliri bir önceki yıla göre %12,3 artarak 29,5 milyar ABD doları ve Türkiye'ye gelen yabancı ziyaretçi sayısı 38,9 milyon kişi olarak gerçekleşmiştir. Türkiye, 2011-2015 döneminde turist girişleri ve turizm gelirleri açısından dünyada sırasıyla 6. ve 12. sırada yer alırken 2016 yılında 10. ve 17. sırada yer almış ancak 2017 yılı itibarıyla sektörde yaşanan toparlanma ile 2018 yılında turist girişleri açısından dünyada tekrar 6. sıraya yükselmiştir. Turizm gelirleri açısından dünya sıralamasında 14. sırada yer almış olmasına karşın 2018 yılı ile bir önceki yıldaki turist sayısı girişleri karşılaştırıldığında dünyada en büyük artış oranını %22 artış ile Türkiye yakalamıştır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, Turizm İstatistikleri). Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye de turizm ziyaretçi sayıları bakımından COVID-19 pandemisiyle oldukça etkilenmiştir. 2020 yılında Türkiye'ye gelen uluslararası ziyaretçi sayısı %72 oranında azalarak 12,7 milyon kişi olarak gerçekleşmiştir. Uluslararası ölçekte olduğu gibi Türkiye'de de turizm sektörü 2022 yılı ile birlikte toparlanma sürecine girmiş; 2021 yılı Ocak-Haziran döneminde 4,9 milyon kişi olan uluslararası ziyaretçi sayısı 2022 yılı Ocak-Haziran döneminde 15,3 milyon kişiye yükselmiştir.

On Birinci Kalkınma Planı'nda turizm sektörü öncelikli gelişme alanları içerisinde sayılarak uygulanacak politika ve tedbirler ile sektörün ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkı sağlamasının ve destinasyon odaklı anlayış çerçevesinde sektörde dönüşümün gerçekleştirilmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir. Türkiye Turizm Stratejisi (2023) ve Eylem Planında (2007-2013), raporun bütüncül politika, strateji ve uygulamaya yönelik

yaklaşımlar içerdği ifade edilerek yönetişimin kritik rolüne değinilmiş, destinasyon yönetimi anlayışının geliştirilmesine yönelik politika ve stratejilere yer verilmiş ve turizm konseylerinin altyapısının oluşturulacağı ifade edilmiştir. Turizm sektöründe rekabet avantajı sağlamak ve mevcut eğilimler doğrultusunda, her iki strateji belgesinde de destinasyon yönetimi politikaları ön plana çıkarılmıştır. Bu doğrultuda Kültür ve Turizm Bakanlığı ve ilgili kuruluşu Türkiye Tanıtım Geliştirme Ajansı (TGA) bünyesinde İl Tanıtım ve Geliştirme Programı hayata geçirilmiş ve program kapsamında 81 ilde İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulları oluşturulmuştur. Bununla birlikte Destinasyon Yönetimi Rehberinde turizm sektöründe eğilimlerin değiştiği ifade edilerek; yaşlı nüfusun önemli bir turist grubu olarak büyümekte olduğu, iş seyahatlerinin turistik deneyimle bütünleştiği, güvenlik algısının önemli hale geldiği, turist kararlarında sağlık ve çevrenin daha ağırlıklı bir faktör haline geldiği, sürdürülebilirliğin daha fazla önem kazandığı, gelişmekte olan destinasyonların gelişmiş destinasyonlardan daha hızlı büyüdüğü, dijital teknolojilerin sektörü yeniden şekillendirdiği ve piyasaya yeni giren aktörlere avantaj sağladığı, seyahat siteleri ve sosyal medyadan elde edilen diğer turist deneyimlerinin karar almada etkili rol oynadığı hususlarına değinilmiş ve mevcut ve önümüzdeki dönem turizm sektörünün dönüşümü açıklanmıştır. Rehberde ayrıca Türkiye'nin hızla büyüyen küresel turizm piyasasından daha fazla pay alabilmesi için tesis, altyapı, finansman gibi eksikleri gidermeye yönelik girdi odaklı bir politika yerine, yerel kaynakları ve ürünleri piyasa talebiyle rekabetçi bir şekilde buluşturacak, ziyaretçi ile yerel halkın memnuniyetini bir arada sağlayacak, ekonomik gelişmeyi sosyal ve çevresel sürdürülebilirlikle paralel yürütebilecek, farklı kurum ve paydaşları harekete geçirerek yatırımları ve faaliyetleri bu amaçlara yönlendirebilecek yönetim anlayışı odaklı bir politika gerekli olduğu ifade edilmiştir.

Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisinin (2014-2023) "Turizm Potansiyelinin Yerel ve Bölgesel Kalkınma İçin Etkili Kullanımı" başlıklı bölümünde turizm ekonomisinin bölgesel boyutunu güçlendirmek ve kalkınmaya katkısını artırmak amacıyla yönetişimin iyileştirilmesi, yerindenlik esasıyla merkezi kuruluşlar, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve ilgili paydaşlarla kurumsal işbirliği mekanizmalarının hayata geçirilmesi, turizm sektöründe sunulan hizmetlerde nitelik bakımından standartlaşmanın sağlanması, sektörde marka bilincinin geliştirilmesi, bölgelerin turistik potansiyelinin ve varlıklarının (tarihi kişilikler, kültürel mekânlar) koordineli bir şekilde tanıtılması ve pazarlanmasının sağlanması hedeflenmiş ayrıca bölgesel bazda destinasyonlar ve turizm türleri arası bağlantıların kurulmasına yönelik çalışmaların yapılacağı belirtilmiştir.

Turizm sektörünün mevcut durumunun değerlendirilmesi ve geleceğe yönelik ulusal bir turizm politikasının oluşturulabilmesi amacıyla düzenlenen 3. Turizm Şurasında "Turizmde Örgütlenme ve Destinasyon Yönetimi" konusunda komisyon oluşturulmuş ve komisyon tarafından bir çalışma raporu hazırlanmıştır. Raporda Türkiye'de destinasyon yönetimine geçiş modelinin belirlenmesine yönelik kararlar alınmıştır.

Ulusal ölçekli turizm sektörüne yönelik destinasyon yönetimi politikalarından hareketle bölgesel ölçekte turizm sektörüne yönelik hazırlanan çalışmalar değerlendirildiğinde; 2012-2015 dönemini kapsayan Hatay Turizm Stratejisi ve Eylem Planında turizm endüstrisinin aktif bir biçimde stratejik yönetim sürecine, bütün safhalarda entegre edilmesi benimsenmiş, stratejinin uygulama ve eşgüdüm aşaması için özel ve kamu sektörlerini bir araya getiren Strateji Yönetim Kurulu ve Strateji Yönetim Ofisi yapıları önerilmiştir. 2018-2023 yıllarını kapsayacak şekilde hazırlanan Hatay Turizm Stratejisi ve Eylem Planında ise "bütüncül ve sürdürülebilir destinasyon deneyimi geliştirme" yaklaşımının benimsendiği ifade edilmiş ancak herhangi bir yönetim-koordinasyon yapısı önerilmemiştir. Kahramanmaraş İl Turizm Stratejisi ve Eylem Planında (2019-2023) turizm konusunda tüm taraflar arasında eşgüdümü sağlayacak ilgili kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının yer aldığı bir çatı platform kurulması önceliklendirilmiş, Osmaniye İl Turizm Stratejisi ve Eylem Planında (2020-2024) ise destinasyon yönetim örgütünün gerekliliğine vurgu yapılmış ve Osmaniye Turizm Yönetişim Modeli yapısı sunulmuştur.

Turizm Stratejisi ve Eylem Planlarının yanı sıra TR63 Bölgesi'nde, büyük bir bölümünde Ajansın da katkısıyla, kamu kurumları tarafından bölge değerlerine yer verilen çalışmalar (kültür envanterleri, turizm rehberleri, kültür rotaları vb.) hazırlanmış; marka kent derneği, turizm konseyleri, gastronomi platformu gibi yapılanmalar oluşturularak söz konusu çalışmaların hayata geçirilmesi hedeflenmiştir. Ancak bu çalışmaların önerdiği politika, strateji ve tedbirler sınırlı uygulanmış, ortaya konulan çekicilikleri desteklemeye yönelik tedbirler yeterince başarılı olamamıştır. Çalışmaların yeterince başarılı olamaması bölgede turizm ürünü, strateji ve yapı eksikliğinden ziyade çok aktörlü işbirliği, sürekli yerinde eşgüdüm gerektiren stratejik planların kurumsal olarak sahiplenilmeyişinden ve bunun gereği olan yatay ve dikey ilişkileri tanımlanmış uygulamaya yönelik bir

eşgüdüm mekanizmasının olmayışından kaynaklanmaktadır. Bu durum bölgede bütünleşik turizm yönetim yapısının oluşturulmasına yönelik tedbirlerin alınması ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır.

TR63 Bölgesi'nin turistik değer haritası incelendiğinde tatil, sağlık ve inanç turizmi varlıkları açısından çeşitliliğe sahip olduğu görülmektedir. Hatay ilinde Antakya, Defne ve Samandağ ilçelerinde tarihi değerler (arkeoloji müzesi, tematik müzeler vb.) ve inanç turizmi varlıkları (Habib-i Neccar Camisi, St. Pierre Kilisesi vb.) öne çıkarken, Yayladağı ilçesinde dalış turizmi, Arsuz ilçesi çevresinde de tekne, yat ve deniz turizmi öne çıkmaktadır. Gastronomi alanında UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağında yer alan Hatay ilinin tamamında mutfak kültürü ziyaretçiler için çekicilik unsuru barındırmaktadır. Kahramanmaraş ili tarihi değerler (Germanicia Antik Kenti), inanç turizmi (Eshab-ı Kehf Külliyesi), kış turizmi (Yedikuyular Kayak Merkezi, Başkonuş Yaylası) ve macera turizmi (yamaç paraşütü) açısından önemli değerlere sahiptir. Osmaniye ilinde yer alan kaleler, Karatepe-Aslantaş bölgesi ve doğa turizmi varlıkları öne çıkan turizm değerleridir.

Bu doğrultuda turizm sektöründe aktörler arasında eşgüdüm ve işbirliğini tesis etmek, dağınık olarak yürütülen turizm faaliyetleri yerine bütünsel stratejilerinin uygulanmasını sağlamak, organizasyonel süreç iyileştirmeleri yönünde çalışmalar gerçekleştirmek, tematik odaklanmayı oluşturmak ve destek mekanizmalarının da sağlıklı destinasyon yönetimi uygulanması yönünde belirlenmiş bu konularda uygulanmasını sağlamak amacıyla Ajans tarafından Destinasyon Yönetimi Odaklı Turizmin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programının uygulanması planlanmaktadır. Destinasyon SOP kapsamında 2023 yılı içerisinde inanç turizmi koridoru çalışması, yat turizmi koridoru çalışması, tematik müze rotasının geliştirilmesi, kamp-karavan turizm alanlarının, bisiklet rotalarının ve karanlık gökyüzü parkları alanlarının tespiti çalışmaları ile yeni turizm değerlerinin bölge ekonomisine kazandırılması, dijitalleşme çalışmaları kapsamında teknolojik gelişmelerin bölge turizm sektörüne olası etkilerinin değerlendirilmesi ve tur operatörleri pazar geliştirme çalışması ile bölgeye gelen ziyaretçi sayısının artırılması hedeflenmektedir. Bu çerçevede gerçekleştirilecek faaliyetler ile On Birinci Kalkınma Planı'nda yer alan dijital dönüşüm ve insan kaynağı yatay politika alanı ile öncelikli gelişme alanları içerisinde yer alan turizm sektörü hedeflerine katkı sağlanması planlanmaktadır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Tablo 3. Destinasyon SOP Faaliyetleri Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Özel Amaç	Gösterge Adı	Birim	Türü	Mevcut Durum	Hedef	Doğrulama Kaynağı
1,4	İl tanıtım ve geliştirme kurullarında alınan kararlar doğrultusunda ticarileşen rota/destinasyon sayısı	Adet	Sonuç	-	5	Ajans faaliyet raporları, toplantı tutanakları
2,3	Hazırlanan raporlar doğrultusunda altyapısı geliştirilen destinasyon sayısı	Adet	Sonuç	-	3	Ajans faaliyet raporları, toplantı tutanakları
3	Eğitimler sonrasında istihdam edilen genç sayısı	Kişi	Sonuç	-	15	Ajans faaliyet raporları
2,3,4	Bölge illerine gelen ziyaretçi artış oranları	%	Sonuç	-	5	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü kayıtları
4	Tanıtım çalışmaları sonrasında bölgeyi programına dahil eden tur sayısı	Adet	Sonuç	-	2	İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri kayıtları
1,2,3,4	İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulları iş birliğinde hazırlanan yayın sayısı	Adet	Çıktı	-	8	Ajans faaliyet raporları
1,4	İş birliği yapılan kurum/kuruluş sayısı	Adet	Çıktı	-	30	Ajans faaliyet raporları
3	Eğitim verilen konaklama tesisi, restoran vb. çalışanı sayısı	Kişi	Çıktı	-	150	Ajans faaliyet raporları
3	Gerçekleştirilen eğitim sayısı	Adet	Çıktı	-	6	Ajans faaliyet raporları
1,2,4	Düzenlenen toplantı/konferans/çalıştay sayısı	Adet	Çıktı	-	5	Ajans faaliyet raporları
4	Blogger, influencer, B2B vb. tanıtım etkinlikleri	Adet	Çıktı	-	5	Ajans faaliyet raporları
1,4	Yat turizminin geliştirilmesine yönelik hazırlanan yayın sayısı	Adet	Çıktı	-	1	Ajans faaliyet raporları
1,4	Tematik müzeler rotasına yönelik hazırlanan yayın sayısı	Adet	Çıktı	-	3	Ajans faaliyet raporları
1,4	Tespit edilen Karanlık Gökyüzü Park Alanı Sayısı	Adet	Çıktı	-	3	Ajans faaliyet raporları

1,4	Tespit Edilen Bisiklet Rotası Sayısı	Adet	Çıktı	-	1	Ajans faaliyet raporları
1,4	Tespit Edilen Kamp-Karavan Alanı Sayısı	Adet	Çıktı	-	5	Ajans faaliyet raporları
2	Restore edilip turizme kazandırılan tesis sayısı	Adet	Çıktı	-	10	Destek programları sonuç raporları

d. Proje ve Faaliyetler

I. Araştırma, Analiz ve Programlama

- İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulu Çalışmaları

DOĞAKA tarafından 2021-2023 yıllarını kapsayacak şekilde belirlenen Destinasyon Yönetimi Odaklı Turizmin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı bölgede bütünsel turizm yönetimini amaçlamaktadır. Bu doğrultuda ulusal strateji belgeleri ve yerel ölçekte hazırlanan dokümanlar vasıtasıyla Ajans koordinasyonunda il bazlı destinasyon yönetim organizasyonları (DYO) kurulacaktır. Bu süreçte Ajansın DYO amaçları ile örtüşecek şekilde Kültür ve Turizm Bakanlığı koordinasyonunda İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulları yapısı oluşturulmuştur. Bu kapsamda Ajansımızın DYO yapısı altında planlanan strateji geliştirme ve eğitim/bilgilendirme faaliyetleri İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulu çatısı altında gerçekleştirilecektir. 2022 yılında İl Tanıtım ve Geliştirme Kurullarının il bazlı toplantılarına katılım sağlanmış, Ajansın uygulayacağı faaliyetler hakkında kurul üyeleri bilgilendirilmiş ve ilerleyen dönem iş birlikleri değerlendirilmiştir.

- Turizm Değerleri Ziyaretçi Algı Araştırması

TR63 Bölgesi'nde yer alan turizm değerlerinin eksikliklerini tespit etmek, turistlerin söz konusu destinasyonlarda karşılaştıkları sorunları/zorlukları ölçmek ve turizm değerlerindeki eksikliklerin giderilmesine yönelik faaliyet önerileri sunmak amacıyla turizm değerleri ziyaretçi algı araştırması çalışması hazırlanacaktır. Çalışma kapsamında bölgede yer alan il kültür ve turizm müdürlükleri işbirliğinde yoğun ziyaretçi çeken destinasyonlarda anket çalışması gerçekleştirilecektir. 2022 yılı son çeyreğinde Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye illeri için anket çalışması sonuçlarının raporlanması ve 2023 yılında çalışma sonuçları hakkında kurum bilgilendirmelerinin yapılması planlanmaktadır.

Anketlerin sonuç raporlarında ortaya koyulacak eksikliklerin Ajans tarafından önümüzdeki dönemlerde ilan edilecek Turizm Altyapısının Geliştirilmesi Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programlarına altlık oluşturması öngörülmektedir.

II. İş birliği ve Koordinasyon

- Gastronomi Rotası Çalışmaları

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından belirli sektör ve temalarda çalışmaları bulunan veya çalışmalar yapmayı planlayan Ajansların birbirleriyle eşleştirilmesine, iyi uygulama örneklerinin yaygınlaştırılmasına ve yeni fikirler ile ortak projelerin geliştirilmesine yönelik Kalkınma Ajansları Eşleştirme Programı hayata geçirilmiştir. Program kapsamında DOĞAKA ve İpekyolu Kalkınma Ajansı gastronomi alanında eşleştirilmiştir. Gastronomi alanında gerçekleştirilecek iş birliği çalışmalarına Çukurova Kalkınma Ajansı (ÇKA) da dahil edilerek 3A (Adana, Antakya, Antep) Projesi geliştirilmiş olup proje kapsamında ortak tanıtım çalışmalarının gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Bununla birlikte DOĞAKA tarafından Gastronomi Rotası çalışması hazırlanacak olup çalışmada yer alan stratejilerin hayata geçirilmesine yönelik bölgesel ve ulusal turizm paydaşları ile iş birliği çalışmaları gerçekleştirilecektir.

- St. Paul İnanç Turizmi Rotası Çalışmaları

Birçok kadim şehri bulunan Akdeniz Bölgesi'nde Hristiyanlık, Müslümanlık ve Musevilik gibi dinler için önemli yapılar bulunmaktadır. Bunlar arasında UNESCO dünya miras geçici listesinde yer alan St. Paul Kilisesi Hristiyanlık için kutsal yerler arasında yer almaktadır. Bununla birlikte bölgede başta St. Pierre Kilisesi, St. Nicholas Kilisesi, Habib-i Neccar Cami, Yivli Minare Camii (Antalya), Ulu Cami (Adana) gibi birçok inanç turizmi varlığı bulunmaktadır. Bu doğrultuda

bölge inanç turizmi varlıkları bütüncül şekilde ele alınarak Batı Akdeniz, Çukurova ve Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansları iş birliğinde St. Paul Kilisesi ekseninde inanç turizmi varlıklarının altyapı eksikliklerini gidermek, ziyaretçi sayısını artırmak ve turizm rotaları oluşturmak amacıyla strateji geliştirme, projelendirme, rota oluşturma tanıtım ve pazarlama çalışmaları gerçekleştirilecektir.

III. Kapasite Geliştirme, Tanıtım ve Yatırım Destek

- Genç İstihdamı Teması Turizm Sektörü Eğitim Paketi

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 2022-2023 yılları için Genç İstihdamı teması belirlenmiştir. Bu doğrultuda Ajansımız tarafından turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin çalışanlarının becerilerinin geliştirilmesine ve sektörde faaliyet gösteren işletmelerin ihtiyaçları doğrultusunda gençlere beceriler kazandırılarak istihdam edilmesinin sağlanmasına yönelik eğitimler gerçekleştirilecektir.

- Bölge Tanıtım Çalışmaları

TR63 Bölgesi'nin turistik ürünleri; tanıtım materyallerinin hazırlanması, hedef ülkelere yönelik Fam Trip ve foto safari organizasyonları, B2B etkinlikleri, UNESCO gastronomi şehirleri etkinliği, yerli ve yabancı turizm profesyonellerinin bölgeye davet edildiği organizasyonlar, film yapımcılarına yönelik organizasyonlar, yarışmalar vb. etkinliklerle tanıtım çalışmaları yapılacaktır.

Kahramanmaraş ili yamaç paraşütü kalkış (takeoff) alanlarından yapılacak uzun mesafe (Cross Country) ve üçgen (triangle) uçuşlarında Türkiye rekoru, farklı kanat türleri (yamaç paraşütü, yelkenkanat, planör vb) ve kategorilerde (kadın, erkek, single, tandem vb) ise Avrupa rekoru kırılmasını sağlayarak bölgenin hava sporları alanında cazibesini artırmak hedeflenmektedir. Yıl içerisinde ortaya çıkacak ihtiyaçlara göre süreci başlatan ve yürüten kurum olarak Ajansımızın olduğu ve ilgili paydaşların rol ve sorumluluk aldığı organizasyon faaliyetleri düzenlenmesi planlanmaktadır.

- Doğu Akdeniz Kıyılarında Yat Turizmi Rotasının Geliştirilmesi

2019 yılı verilerine göre Türkiye'de yat turizmi alanında faaliyet gösteren (bot imalatçısı, motor imalatçısı, aksesuar ve ekipman imalatçısı ve hizmet sunucular) 1.217 firmada 8.520 kişi istihdam edilirken firmaların cirosu 561 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılı verilerine göre Türkiye limanlarına toplam 9.247 yat ve 34.310 yat ziyaretçisi gelmiştir. Ayrıca Türkiye'nin Ege ve Batı Akdeniz kıyılarında konaklayan 28 bin yat bulunmaktadır. Türkiye'de Doğu Akdeniz kıyılarında ise yat turizmi henüz istenilen seviyede değildir. Bölgede Mersin Marina ve Arsuz Madenli Yat Limanının yanı sıra küçük ölçekli balıkçı barınakları bulunmaktadır.

Bununla birlikte Mersin ili Aydıncık ilçesinde kurulum aşamasında olan yat limanından başlayarak, Mersin Marina, Adana ili Yumurtalık ilçesinde kurulması planlanan yat limanı, İskenderun Balıkçı Barınağı, Arsuz Madenli Yat Limanı ve Su Sporları Merkezi ve Yayladağı Dalış Akademisi birlikte değerlendirildiğinde Doğu Akdeniz kıyıları yat turizmi açısından önemli bir potansiyel barındırmaktadır.

Bu doğrultuda Çukurova Kalkınma Ajansı iş birliğinde Doğu Akdeniz limanlarının yat turizmi açısından varış noktası haline gelmesi amacıyla tanıtım (tanıtım filmlerinin hazırlanması, yat ve yelken dergilerine yönelik basın bültenleri, yat ve yelken kulüpleri ziyaretleri, iş birliği görüşmeleri) ve planlama (iş birliği ağlarının kurulması, rotaların hazırlanması vb.) çalışmaları gerçekleştirilecektir.

- TR63 Bölgesi Tematik Müzeler Rotasının Geliştirilmesi

TR63 Bölgesi'nde Ajans destek mekanizmaları vasıtasıyla Hatay ilinde Hatay Devleti Müzesi, Mutfak Müzesi, Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Müzesi, Vakıflı Köyü Müzesi, Tarım Müzesi, Ağaç Müzesi; Kahramanmaraş ilinde Dedeoğlu Konağı Etnografik Maraş Evi, Kent ve Panorama Müzesi, Mutfak Müzesi, Germanicia Antik Kenti; Osmaniye ilinde Kadirli Kent Müzesi, Yer Fıstığı Müzesi gibi müzeler kurulmuştur. Ayrıca başta Hatay Arkeoloji ve St. Pierre müzeleri olmak üzere bölgede birçok müze bulunmaktadır. Bu doğrultuda söz konusu müzelerin ziyaretçi sayılarını artırmak amacıyla il bazlı müze rotaları oluşturulacaktır.

Rotaların tanıtımı amacıyla Müzecilik Meslek Kuruluşu Derneği ve Müze Dergisi'ne yönelik basın bültenleri ve ili ziyaret eden turlara yönelik afiş-broşür gibi tanıtım materyalleri hazırlanacaktır. Bununla birlikte ziyaretçilerin müzelerde daha kaliteli zaman geçirmesi amacıyla tematik alanlarla ilgili tanıtım filmleri hazırlanacak ve ziyaretçilerin hasat yöntemleri, üretim şekilleri vb. hususları deneyimlemelerine yönelik alt yapı eksiklikleri giderilecektir.

- Kamp-Karavan Turizmi Alanlarının Tespiti Çalışması

2020 yılından itibaren Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda karavan turizminin ulusal ve uluslararası alanda geliştirilmesine yönelik çalışmalar başlatılmış olup bu doğrultuda Bakanlık tarafından Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı (KUZKA) karavan turizmi konusunda koordinatör Ajans olarak belirlenmiştir. KUZKA koordinasyonunda Türkiye Potansiyel Karavan Alanları Saha Tespit Çalışması yürütülmüş ve Ajansımız tarafından bölgemizde potansiyel karavan alanları tespit edilmiştir. 2023 yılı ile birlikte ilave karavan alanlarının yanı sıra kamp alanlarının tespit çalışmaları da sürdürülecek başta İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulu paydaşları olmak üzere belediye ve sivil toplum kuruluşları ile söz konusu alanlara yatırım yapılmasına yönelik iş birliği çalışmaları yürütülecektir.

- TR63 Bölgesi Bisiklet Rotalarının Tespiti Çalışması

Avrupa Bisiklet Federasyonu (ECF) tarafından geliştirilmiş bir proje olan Avrupa Bisiklet Rotaları Ağı (EuroVelo) Avrupa'da 19 uzun rotanın yer aldığı bir projedir. Ülkemizde Kırklareli EuroVelo 13 Demir Perde Yolu'na, İzmir EuroVelo 8 Akdeniz Rotası'na dahil olmuş İstanbul ise söz konusu ağa başvuru sürecindedir. Çeşitli başvuru kriterlerine sahip EuroVelo'da Batı Akdeniz, Çukurova, Doğu Akdeniz ve İpekyolu Kalkınma Ajansları iş birliğinde rota belirleme çalışmaları yürütülecektir.

- Karanlık Gökyüzü Parkları Alanlarının Tespiti Çalışması

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü ile Türkiye Uzay Ajansı arasında ülke çapında Karanlık Gökyüzü Parkları yapılması ve karanlık gökyüzüne sahip alanların korunması, geliştirilmesi, altyapılarının iyileştirilmesi ve uluslararası tescil çalışmalarının yürütülmesi amacıyla iş birliği protokolü imzalamıştır. Bu doğrultuda Ajansımız tarafından Karanlık Gökyüzü Alanı potansiyeli taşıyan yerler tespit edilerek turizme kazandırılmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir.

- Tur Operatörleri Pazar Geliştirme Çalışmaları

Hatay ili tarihi ve kültürel değerleri, gastronomi turizmi ekoturizm, deniz turizmi gibi farklı turizm varlıkları ile önemli bir potansiyele sahip olan Hatay ili 2021 yılında yaklaşık 618 bin ziyaretçi ağırlamıştır. 2022 yılı ilk 6 aylık sürecinde ise bu sayı 328 bin olarak olarak gerçekleşmiştir. Ajansımız tarafından Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB) iş birliğinde uluslararası ve ulusal ziyaretçilerin bölgeye geliş sayısının artırılması amacıyla tur operatörlerine yönelik B2B etkinlikler gerçekleştirilecektir.

- **TR63 Bölgesi Turizm Sektöründe Dijitalleşme Çalışmaları**

Endüstri 4.0 ile birlikte nesnelerin interneti, yapay zekâ, sensörler, artırılmış gerçeklik, büyük veri, robotik vb. kavramlar ortaya çıkarak üretim ve hizmet sektörlerini yönlendirmeye başlamış; verimlilik ve sürdürülebilirlik uygulamaları önem kazanmıştır. Turizmde bunun yansımaları akıllı otel sistemleri (hareket, ses, ısı sensörleri vb.), akıllı tur rehber sistemleri vb. uygulamalar olarak ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda Ajansımız tarafından

- Turizm 4.0 Semineri ve Sürdürülebilir Turizm ve Döngüsel Ekonomi Webinarı gerçekleştirilecek
- Gastronomi hizmeti sunan kurumların, konaklama tesislerinin, kamusal yapıların (müze, ulaşım sistemleri vb.), seyahat acentelerinin dijitalleşme seviyelerinin ve gelecek dönemlere yönelik stratejilerin yer alacağı TR63 Bölgesi Turizm Sektörü Dijitalleşme Mevcut Durum Analizi raporu hazırlanacak ve
- Turizm sektöründe yer alan beşeri sermayeye yönelik dijitalleşme eğitimleri verilecektir.

TR63 Bölgesi Turizm Sektörü Dijitalleşme Mevcut Durum Analizi çalışması ile ilerleyen dönemlerde turizm sektörüne yönelik gerçekleştirilecek program ve faaliyetlerin altyapısı oluşturulacaktır.

IV. Ajans Destekleri

- **Turizm Teknik Destek Programı**

Turizme Yönelik Teknik Destek Programı ile TR63 Bölgesi'nde turizm sektöründe yer alan aktörlerin yerel ve bölgesel kalkınma açısından önem arz eden ancak kurumsal kapasite eksikliği nedeniyle hazırlık ve uygulama aşamalarında sıkıntı ile karşılaşılan çalışmalarının çözümüne katkı sunulması amaçlanmaktadır.

Kalkınma Ajansları çalışmalarını 2018 yılından itibaren sonuç odaklı program yöntemi ile hazırlamaktadır. Bu kapsamda Ajans tarafından 2021-2023 yılları arasında uygulanmak üzere Destinasyon Yönetimi Odaklı Turizmin Geliştirilmesi Sonuç Odaklı Programı tasarlanmıştır. Bununla birlikte 2022 yılında Ajans çalışma birimlerinin yapısı değişmiş; Turizm Destinasyonu Birimi kurulmuştur.

Turizm Destinasyonu Birimi tarafından gerçekleştirilen saha çalışmalarında ve kurum ziyaretlerinde turizm sektöründe tanıtım ve markalaşma sorunlarının olduğu, tematik rotaların ekonomiye kazandırılmasına yönelik potansiyel bulunduğu, turizm sektöründe yer alan kurumların hizmet kapasitelerinin geliştirilmesi ihtiyacı olduğu gibi tespitler ortaya çıkmıştır.

Bu doğrultuda Ajans tarafından turizm sektörüne yönelik teknik destek programı uygulanarak bölge turizm varlıklarının geliştirilmesi, bölgede yer alan kurumların hizmet sunum kapasitelerinin geliştirilmesi ve yeni turizm destinasyonlarının ekonomiye kazandırılmasına yönelik danışmanlık, eğitim vb. hizmetlerin sağlanması hedeflenmektedir.

- **Devam Eden Projeler**

Destinasyon SOP kapsamında 2019, 2021 ve 2022 yılları Turizm Altyapısının Geliştirilmesi Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programları ile 2021 Yılı Turizmin Geliştirilmesi Finansman Desteği ve 2022 Yılı Turizm Teknik Destek Programı devam etmektedir.

e. Program Süresi, Zaman Planlaması ve Faaliyet Bütçesi

Tablo 4. Destinasyon SOP Program Süresi ve Zaman Planlaması

Sıra No	Alt Bileşen Adı	Alt Bileşen Türü	Yöntem	Süre (Ay)	Başlangıç Dönemi (Yıl/Yarı)	Bitiş Dönemi (Yıl/Yarı)	2023 Yılı Bütçesi (TL)
1	İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulu Çalışmaları	Faaliyet	Araştırma, Analiz ve Programlama	24	2022/1	2023/2	150.000,00
2	Turizm Değerleri Ziyaretçi Algı Araştırması	Faaliyet	Araştırma, Analiz ve Programlama	36	2021/1	2023/2	30.000,00
3	Gastronomi Rotası Çalışmaları	Faaliyet	İş birliği ve Koordinasyon	12	2023/1	2023/2	40.000,00
4	St. Paul İnanç Turizmi Rotası Çalışmaları	Faaliyet	İş birliği ve Koordinasyon	12	2023/1	2023/2	40.000,00
5	Genç İstihdamı Teması Turizm Sektörü Eğitim Paketi	Faaliyet	Kapasite Geliştirme	24	2022/1	2023/2	100.000,00
6	Bölge Tanıtım Çalışmaları	Faaliyet	Tanıtım ve Yatırım Destek	36	2021/1	2023/2	1.000.000,00
7	Doğu Akdeniz Kıyılarında Yat Turizmi Rotasının Geliştirilmesi	Faaliyet	Tanıtım ve Yatırım Destek	24	2022/1	2023/2	40.000,00
8	TR63 Bölgesi Tematik Müzeler Rotasının Geliştirilmesi	Faaliyet	Tanıtım ve Yatırım Destek	24	2022/1	2023/2	40.000,00
9	Kamp-Karavan Turizmi Alanlarının Tespiti Çalışması	Faaliyet	Tanıtım ve Yatırım Destek	12	2023/1	2023/2	40.000,00
10	TR63 Bölgesi Bisiklet Rotalarının Tespiti Çalışması	Faaliyet	Tanıtım ve Yatırım Destek	12	2023/1	2023/2	40.000,00
11	Karanlık Gökyüzü Parkları Alanlarının Tespiti Çalışması	Faaliyet	Tanıtım ve Yatırım Destek	12	2023/1	2023/2	40.000,00
12	Tur Operatörleri Pazar Geliştirme Çalışmaları	Faaliyet	Tanıtım ve Yatırım Destek	12	2023/1	2023/2	200.000,00

13	TR63 Bölgesi Turizm Sektöründe Dijitalleşme Çalışmaları	Faaliyet	Kapasite Geliştirme	12	2023/1	2023/2	200.000,00
14	Turizm Teknik Destek Programı	Proje	Proje Teklif Çağrısı	12	2023/1	2023/2	750.000,00
15	Devam Eden Program/Projeler 2019, 2021 ve 2022 Yılları Turizm Altyapısının Geliştirilmesi Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı (18,4 ml), 2021 Yılı Turizmin Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı (2,1 ml), 2022 Yılı Turizm Teknik Destek Programı (500 bn) Doğu Akdeniz’de Dalış ve Yat Turizminin Geliştirilmesi Projesi (CMDP) (7.6 ml))	Proje	Proje Teklif Çağrısı	24	2022/1	2023/2	28.600.000,00
TOPLAM							31.310.000,00

f. İzleme ve Değerlendirme

Destinasyon SOP'un koordinasyonunun sağlanmasından, Turizm Destinasyonu Birimi (TDB) sorumludur. TDB, programın ve programın sekretaryasının yürütülmesinden sorumludur.

2.3. Kırsal Kalkınma Sonuç Odaklı Programı

a) Amaç

Genel Amaç: TR63 Bölgesinde kırsalda sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyinin artırılmasıdır.

Özel Amaç 1. Kırsalda ekonomik faaliyetlerde verimliliğin ve katma değerin artırılması

Özel Amaç 2. Kırsalda gelir getirici faaliyetlerin çeşitlendirilmesi

Özel Amaç 3. Kırsalda kadın ve genç girişimciliğinin özendirilmesi

b) Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Kırsal Kalkınma en genel tanımı ile kent-kır arasındaki ekonomik, sosyal ve kültürel farklılıkları dengede tutarak kırsalı yerinde kaldırmak ve nüfusun belli bölgelerde yoğunlaşmasını önlemek olarak ifade edilebilir. Kırsalda yaşayan nüfus geçimini genel olarak topraktan elde etmektedir. Ancak tarımsal üretimde geleneksel ve ilkel yöntemlerin kullanılması, tarımdan elden edilen verimin de düşük kalmasına sebep olmaktadır. İmalat sanayisi açısından değerlendirildiğine ise oldukça kısıtlı imkânların olduğu gözlenmiştir. Bu gerekçeler göz önüne alındığında kırsalda ekonomik düzeyin oldukça düşük olması, genç nüfusun kentlere göç etmesi, kırsalın sosyal açıdan da gelişmemesine sebep olmaktadır. On Birinci Kalkınma Planında (2019-2023), Kırsal Kalkınma; sürdürülebilir kırsal kalkınma anlayışıyla, üretici birlikleri ve aile işletmelerinin üretim kapasitesinin ve kırsal işgücünün istihdam edilebilirliğinin artırılması, yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, yoksullukla mücadele ile kırsal toplumun düzenli ve yeterli gelir imkânlarına kavuşturularak refah düzeyinin artırılması ve nüfusun kırsalda tutundurulması temel amaç olarak tanımlanmış ve yöresel ürünler, coğrafi işaretli tarım ürünleri ile tıbbi ve aromatik ürünlerin tanıtım, pazarlama ve markalaşmaya yönelik iyileştirmelerle ürün değeri artırılarak ticarete konu olması sağlanması hedeflendiğine yer verilmiştir.

Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (2021-2023) belgesinde Kırsal Kalkınma, kırsal ekonominin ve istihdamın güçlendirilmesi, insan kaynaklarının geliştirilmesi ve yoksulluğun azaltılması, sosyal ve fiziki altyapının iyileştirilmesi ile çevre ve doğal kaynakların korunması şeklinde tanımlanmıştır. Ekonomik kalkınmanın temel anahtarının tarım ve kırsal kalkınma olduğu, ülkelerin tarımsal üretimde büyük ölçüde kendi kendine yetebilmesi ve kalkınmanın genel anlamda sağlanabilmesi adına kırsal kalkınma hayati önem taşımaya devam ettiği belirtilmiştir. Kırsalda küçük ölçekli işletmelerin geliştirileceği, tarımsal verimliliğin artırılacağı, kırsal alanda yaşam kalitesi iyileştirilerek beşeri ve sosyal sermayenin güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Söz konusu amaca yönelik olarak, ilgili kurum ve kuruluşlarla yapılacak işbirliği ile tarım sektöründeki istihdamdan ayrılan ve kırsalda ikamet etmeye devam eden kadın ve gençler başta olmak üzere kırsal işgücü, tarıma dayalı veya tarım dışı üretim faaliyetlerine yönlendirilmesi vurgulanmaktadır. Diğer yünden kırsal alanlar ikincil bitkisel ve hayvansal ürünlerin işlendiği, köy pazarları ve üretici birlikleri gibi ekonomik ve sosyal yapıların bulunduğu, ekolojik açıdan değerli, kentsel alanlarla sürekli etkileşim ve iletişim halinde olan mekânlardır. Dolayısıyla kırsal, çeşitli sektörleri içinde barındıran çok sektörlü, çok yönlü politikalar gerektiren, mekânsal boyutu da içeren bir kavramdır. Bu politikanın sektörel boyutu tarım politikalarına, mekânsal boyutu ise daha çok bölgesel gelişme politikalarına konu edilmektedir.

2014-2023 Bölgesel Gelişme Ulusal Strateji Belgesinde (BGUS) gerek tarımdaki yapısal dönüşüm gerekse kırdan kente göç nedeniyle ekonomik ve demografik açıdan kalkınma için gerekli rasyonel ölçekten uzaklaşan kırsal yerleşimlerin artışı nedeniyle topyekün kırsal kalkınma yavaşlamakta ve faaliyetlerin etkinliği azalmaktadır. Bu nedenle, ülkemizde kırsal kalkınmayı hızlandırmak üzere nispeten yeterli nüfus ve ekonomi ölçeğine sahip yerleşimlerin gelişimlerinin programlı bir şekilde desteklenmesi ve bu yerleşimlerin etki alanındaki civar yerleşimler için birer hizmet merkezi haline getirilmesi amaçlanmaktadır. İlçe merkezleri ve beldelerin ortalama nüfuslarındaki değişimin köylere kıyasla daha durağan olması, kırsal kalkınma çabalarında bu yerleşimlere odaklanılmasının daha rasyonel bir tercih olacağı ifade edilmiştir. TÜİK verilerine TR63 Bölgesi İlçelere göre SGK'ya kayıtlı çalışan sayısının nüfusa oranı incelendiğinde Altınözü, Yayladağı, Kumlu, Hassa, Andırın, Çağlayancerit, Ekinözü, Nurhak, Göksun, Sumbas gibi kırsal ilçelerin en düşük oranlara sahip olduğu göze çarpmaktadır.

Kırsal alandaki temel ekonomik faaliyetler tarım etrafında şekillendiğinden, kırsal yaşamı belirleyen sektör ağırlıklı olarak tarımdır. Bununla birlikte kırsalın küçük ve orta ölçekli işletmelerle, kültür ve deneyimlemeye yönelik turizm faaliyetlerine imkân tanınması, geleneksel el sanatları ve katma değerli ürünlerin üretimine katkı sağlaması, su ürünleri yetiştiriciliği, arıcılık ve bal üretimi, fermente gıda ve içecek ürünlerine yönelik ihtiyacı karşılayan üretim ve hizmet faaliyetlerini bünyesinde barındırması vb. dikkate alındığında kırsalın daha geniş ve bütüncül bir ekonomik yapı olarak ele alınması gerekmektedir. Hızlı kentleşme sonucu ortaya çıkan kır-kent arasındaki ekonomik, toplumsal ve kültürel açıdan dengesizliklerin giderilmesi için kırsal kesimin kalkınmasını hızlandırıcı yeni model ve politikaların sürekli olarak gündemde olması gerekmektedir. Bu minvalde kırsal kalkınma, tarım sektörünün rekabet gücünü artıracak, yerel kalkınmayı destekleyecek tarım ve bölgesel gelişme politikalarının itici gücü olmaktadır.

Hızla artan nüfusun gıda ihtiyacının karşılanması, küresel iklim değişikliği, siyasi krizler, sanayi sektörlerine hammadde sağlaması gibi etkenler tarım sektörünün önemini artırmaktadır. Dünya Bankası 2050 yılına kadar 9 milyarı aşması öngörülen dünya nüfusunun beslenebilmesi için dünyada bugünkü üretimden en az %50 daha fazla gıda üretimi gerçekleştirilmesi gerekmekte olduğunu belirtmektedir (Dünya Bankası, 2022). 2019 yılında Çin’den tüm dünyaya yayılan Covid-19 pandemisi ile birlikte tarım ve gıda ürünlerinde yaşanan arz sıkıntısı üretim ihtiyacını katlamış, bu durum gıda ve tarım ürünlerine atfedilen değeri daha da artırmıştır. Bununla birlikte kişi başı gıda tüketimi artarken, kişi başına düşen tarım arazisi ve su kaynakları azalmaktadır. Bu doğrultuda birçok ülke ve uluslararası nitelikli organizasyon mevcut tarım politikalarını eleştirel bir bakış açısıyla yeniden gözden geçirmiş ve sektörün sürdürülebilirliği noktasında yeni politikalar geliştirmektedir. Üretim kapasitesi ve ürün çeşitliliği ile Türkiye’nin en önemli tarımsal üretim bölgelerinden biri olan TR63 Bölgesi’nde, tarım sektörü hem bölgede üretilen katma değer hem de bölgesel istihdam yapısı itibarıyla stratejik bir öneme sahiptir.

TR63 Bölge Planında, geleneksel üretim yöntemlerinin tarımsal faaliyetlerin bölgesel ekonomiye olan katkısını sınırladığı belirtilmiş, bölgede oldukça geniş bir ürün yelpazesi olmasına rağmen üretimde modern tarım tekniklerinin kullanımının sınırlı olduğu ve bu durumun da düşük katma değerli ve standart ürün üretimine neden olduğu vurgulanmıştır. Bölgesel ürünlerden katma değer içeren ürünlerin ön plana çıkarılması, geleneksel üretim yöntemleri ile tarım yapıldığı alanlarda modern tarımsal özendirilmesine ihtiyaç duyulduğu değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, TR63 Bölgesinde seracılığın, iyi tarım uygulamalarının ve organik tarımın geliştirilmesine yönelik yatırımların teknik ve mali destek programları ile desteklenmesi” stratejisi bölge planı metninde yer almış ve bu strateji ile seracılık konusunda yapılacak yatırımların çeşitli destek mekanizmaları ile destekleneceği belirtilmiştir.

Tarımsal arazilerin kullanımında mevcut su kaynaklarından kullanım etkinliğini artırılması, birim alan başına alınan ürün veriminin, ürün çeşitliliğinin ve kalitesinin artırılmasında sulama sistemlerinin kurulması için devam eden yatırımların tamamlanması ve üreticilerin modern sulama teknikleri konusunda bilinçlendirilmesi etkin su yönetimi bakımından önemli olduğu vurgulanmıştır.

TR63 Bölgesi kırsalında ortaya çıkan temel sorunlardan biri geçim kaynaklarının çeşitlendirilmesi olmuştur. Ekonomisi büyük ölçüde tarım sektörüne bağlı olan kırsal alanlarda tarımsal gelirin yetersizliği, fiziki ve sosyal altyapı imkânlarının yetersizliği ile birleştiğinde genç nüfusun kırsal kesimden kent merkezlerine doğru göç etmesine neden olmaktadır.

Kırsal kesimlerde tarım dışı ekonomik çeşitliliğin artırılması amacıyla, TR63 Bölgesi illerinde yaygın bir faaliyet olarak görülmekte olan el sanatlarına ekonomik değer kazandırılması, kırsal turizm potansiyelinin harekete geçirilmesi, tarımsal ürünlerin işlenmesi ve paketlenmesi ile ilgili işletmelere yönelik ilk kurulum desteğini de içeren destek programları geliştirilmesi, Hatay ilinde Erzincan, Dörtöy, Altınözü, Samandağ ve Yayladağı ilçelerinde, Kahramanmaraş ili Nurhak, Ekinözü, Çağlayancerit, Afşin ve Göksun ilçeleri, Osmaniye ilinde Kadirli, Bahçe, Düziçi ve Hasanbeyli ilçelerinde doğa ve kırsal turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi, Bölge genelinde kırsal yörelerde ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesinde potansiyel bir alan olan el sanatları da turizm ve kırsal kalkınma entegrasyonunda değerlendirileceği hususlarına yer verilmiştir.

Bölgede coğrafi işaret tescilleri artmakla birlikte söz konusu ürünlerin ekonomiye sağladığı katma değer ve ulusal pazarlara açılımı istenilen seviyede değildir. Coğrafi işaretler ise bir ürünün nereye ait olduğunu işaret etmektedir. Coğrafi işaretler tarımsal ürünlerle sınırlı değildir ve insan eli ile üretilen

ürünleri de içerir. Coğrafi bir işaret, belirli bir coğrafi kökene sahip olan ve bu kökene bağlı olarak nitelikleri veya itibarı olan ürünlerde kullanılan bir işaret olup nitelikleri coğrafi üretim yerine bağlıdır. Hatay ilinde pamuk, zeytin, turuncgiller ve kavun, Kahramanmaraş ilinde üzüm, biber, zeytin, kiraz ve ceviz, Osmaniye ilinde yer fıstığı, zeytin, kiraz ve turp ürünlerinde marka oluşturma, coğrafi işaret tescili ve marka değerini artırma çalışmalarının yapılması hedeflenmiştir. Bölge adına tescillenen Maraş Biberi ve Osmaniye Yerfıstığı ile coğrafi işaret başvuruları değerlendirme aşamasında olan Hatay Akçay Şeker Portakalı, Hatay Halhalı Zeytini, Hatay Sarı Haşebi Zeytini, Hatay Savrani Zeytini, Hatay Karamani zeytini ile ilgili olarak başlatılan markalaşma sürecinin desteklenmesi ve bu sürece dahil edilecek diğer ürünlerle birlikte bölgesel markalar oluşturulması hedeflenmektedir.

Bölge kırsalında kooperatiflere üye bağlılığının zayıf olması, sermaye yetersizliği, profesyonel olmayan yönetim şekli, güven eksikliği, yetersiz kazanç gibi sebeplerle başarısız olduğu, TR63 Bölgesi'nde de terkin edilen (ticari kaydı silinen) 165 adet kooperatif bulunduğu tespit edilmiştir. Tarımda Yapısal Dönüşümün Sağlanması ve Kırsal Kalkınma başlığı altında tarımsal örgütlerin etkinliğinin artırılması, tarımsal örgütlülük bilincinin geliştirilmesi hedeflerine yer verilmiştir.

Bu kapsamda 2023 yılı içinde hazırlanacak TR63 Kırsal Kalkınma Stratejisi ile kırsalda il, ilçe ve belde düzeyinde mevcut ve potansiyel gelişim alanları tematik ve mekânsal olarak belirlenecektir. Söz konusu strateji belgesinde kırsal kalkınmaya ilişkin yer alacak sonuç odaklı faaliyetler Ajans, diğer ulusal ve uluslararası kaynaklar, kurumlararası işbirliği ve koordinasyon için hayata geçirilecektir.

DOĞAKA tarafından 2023 yılı içerisinde uygulanması planlanan Kırsal Kalkınma Sonuç Odaklı Programının hedefi, TR63 Bölgesi kırsalında ekonomik faaliyetlerde verimliliğin ve katma değer artırılması, gelir getirici faaliyetlerin çeşitliliğin yaygınlaştırılması, kadın kooperatifçiliğinin ve genç girişimciliğin özendirilmesidir.

c) **Sonuç ve Çıktı Hedefleri**

Tablo 5. KIRSAL SOP Faaliyetleri Sonuç ve Çıktı Göstergeleri

Özel Amaç	Gösterge Adı	Birim	Türü	Mevcut Durum	Hedef	Doğrulama Kaynağı
1,2,3	Hazırlanan analiz sayısı	Adet	Çıktı	-	2	Ajans faaliyet raporu
1,2,3	Ulusal ve uluslararası kuruluşlarla gerçekleştirilen işbirliği sayısı	Adet	Çıktı	-	5	Ajans faaliyet raporu
2	Tıbbi ve Aromatik Bitkiler çalıştay sonuç raporu	Adet	Çıktı	-	1	Ajans faaliyet raporu
2	Tıbbi ve Aromatik Bitkiler çalıştay katılımcı sayısı	Kişi	Çıktı	-	30	Katılımcı listesi
3	Kırsalda iş kuran genç girişimci sayısı	Kişi	Sonuç	-	10	Ajans faaliyet raporu
2	Kırsalda coğrafi işarete konu ürünlerde koordinasyon sayısı	Adet	Çıktı	-	2	Ajans faaliyet raporu
1,2,3	Geliştirilen ve proje havuzunda yer alan yeni fikir sayısı	Adet	Çıktı	-	25	Ajans faaliyet raporu
1,2,3	Hazırlanan yayın sayısı	Adet	Çıktı	-	2	Ajans faaliyet raporu
1,2,3	Düzenlenen organizasyon sayısı	Adet	Çıktı	-	5	Ajans faaliyet raporu
1,2,3	Desteklenen kuruluş sayısı	Adet	Çıktı	-	15	Destek programları nihai raporları, Ajans faaliyet raporu
1,2,3	Eğitim ve danışmanlık verilen kuruluş sayısı	Adet	Çıktı	-	20	Ajans faaliyet raporu, destek programları raporları
3	Kırsalda istihdam edilen kadın sayısı	Kişi	Sonuç	-	10	SGK kayıtları, Faaliyet Raporu
1,2,3	Düzenlenen eğitim sayısı	Adet	Çıktı	-	10	Ajans faaliyet raporu, TD Kapanış Raporları
1,2	Destek programları sonrasında ekonomiye kazandırılan yeni ürün sayısı	Adet	Sonuç	-	5	Destek programları nihai raporları, kapasite kullanım raporları
1,2,3	Gerçekleştirilen bilgilendirme/farkındalık/bilinçlendirme toplantısı sayısı	Adet	Çıktı	-	10	Ajans faaliyet raporu, toplantı katılımcı listeleri
1,2,3	Kırsalda işbirliği yapılan kurum/kuruluş/işletme sayısı	Adet	Çıktı	-	15	Ajans faaliyet raporu

d) Proje ve Faaliyetler

I. Araştırma, Analiz ve Programlama

- TR63 Bölgesi Kırsal Kalkınma Stratejisi

Bölgede kırsal kalkınmanın mevcut durumu, karşılaşılan sorunlar, odaklanılması gereken temel alanlar ve bu alanlarda şimdiye kadar yürütülen politika ve tedbirler ve eylemler ele alınacak; çevre analizi, paydaş analizi ve GZFT analizi ile misyon, vizyon, temel değerler, stratejik amaçlar ve hedefler belirlenmesi (YER-MEK ve SEGE çalışmaları altlık teşkil etmek üzere) ilçe bazlı analizler yapılacaktır.

Bu kapsamda TR63 Kırsal Kalkınma Stratejisi ile kırsalda il, ilçe ve belde düzeyinde mevcut ve potansiyel gelişim alanları tematik ve mekânsal olarak belirlenecektir. Söz konusu strateji belgesinde kırsal kalkınmaya ilişkin yer alacak sonuç odaklı faaliyetler Ajans, diğer ulusal ve uluslararası kaynaklar, kurumlararası işbirliği ve koordinasyon için hayata geçirilecektir.

Kırsal Kalkınma Stratejisi kapsamında kooperatifler, birlikler, tarım il müdürlükleri ve ziraat odaları, ticaret odaları ve borsaları, belediyeler, kaymakamlıklar ve muhtarlıkların kırsal kalkınmaya etki etme potansiyellerinin tematik ve mekânsal analizinin yapılması, işbirliği alanlarının tespiti ve en uygun müdahale yönteminin belirlenmesinde stratejik bir yaklaşım elde edilmesi hedeflenecektir.

Kırsal Kalkınma Strateji Belgesinin hazırlık sürecinde paydaşlarla toplantı, saha analizi, anket, çalıştay, panel, konferans, sektör ziyareti vb. faaliyetler Ajans tarafından gerçekleştirilecek, elde edilen bulguların derinlemesine analizi, strateji ve önerilerin yazımı, belgenin tasarımı, basımı vb. hususlarda ise hizmet alımı yapılacaktır.

- Coğrafi İşaretli Ürünlerin Ticarileştirilmesi Değer Zinciri Analizi

Yerel ürünlerde katma değer yaratan, istihdam ve gelir artışı sağlayan coğrafi işaretin önemi bölgemizde gün geçtikçe artmaktadır. Coğrafi işaret alan ve almaya aday olan ürünlerin üretim ve pazarlama süreçlerinde katma değerini artırmak ve ticarileşmesini sağlamak bölge kalkınmasına katkı sağlayacaktır. Bu çerçevede 2023 yılı içerisinde kırsalda coğrafi işareti olan ürünlerin ticarileştirilmesine yönelik değer zinciri analizleri yapılması planlanmaktadır. Analizde ayrıca coğrafi işarete konu olabilecek yöresel ürünler ve dağılım haritaları yer alacaktır. Bu çerçevede örneğin Osmaniye ilinde coğrafi işareti olan yerfıstığı değer zincir analizi ortaya konulurken, coğrafi işaret almaya aday olan Altınözü zeytin ve zeytinyağı türleri, Afşin lavantası, Yayladağı çileği gibi mevcut ve/veya potansiyel coğrafi işarete konu ürünlerin coğrafi işaretlerinin alınması sağlanacaktır. Değer zinciri analizi ayrıca coğrafi işarete konu ürünlerin üretim, denetim ve pazarlama kapasitesinin geliştirerek kırsal bölgelerde gelir ve istihdam yaratılmasına, yerel işletmelerin sürdürülebilirliğinin sağlanmasına ve kırsal-kültürel mirasın korunmasına katkı sağlayacak şekilde ulusal ve uluslararası pazarda nasıl konumlandırılması gerektiği önerilerini de içerecektir.

II. İşbirliği ve Koordinasyon

- Bölge Kırsalına Ulusal ve Uluslararası Kaynakların Çekilmesi için İşbirliği Faaliyetleri

Bölge kırsalının, başta AB tarım ve kırsal kalkınma müktesebatı uyumuna katkı sağlamak olmak üzere kalkınmasına hizmet edecek potansiyel gelişme alanlarına ulusal ve uluslararası fonların çekilmesinde ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyon içinde bütüncül bir yaklaşım sergilenmesi gerekir. Kamu kurum ve kuruluşları ile yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör tarafından verilen kırsal kalkınma desteklerini, birebirini olumsuz etkilemeyecek bir strateji çerçevesinde yönlendirmek fonların Bölge kırsalına daha fazla çekilmesini ve etkili sonuçlar alınmasını sağlayacaktır. Bu amaca yönelik proje hazırlıklarında ve uygulamasında

Bölgedeki diğer kurum ve kuruluşların programlarla ilgili bilgilendirilmesi, program tanıtım etkinlikleri düzenlenmesi ve program sahibi kurumların program tanıtım etkinliklerine katılım sağlanması, gerekli görülmesi halinde teknik danışmanlık hizmeti alınması, proje hazırlanması ve uygulanmasına yönelik ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği faaliyetleri yürütülecektir. Bu kapsamda;

➤ Asya Verimlilik Teşkilatı İşbirliği

Asya Verimlilik Teşkilatı (AVT), verimliliği artırarak sosyo-ekonomik gelişime katkı sağlama misyonuyla Tokyo’da kurulan Türkiye’nin de üye olduğu uluslararası bölgesel bir kuruluştur. AVT tarafından teşkilata üye ülkelerin Sanayi, Tarım, Hizmet ve Kamu sektörlerinde; KOBİ’lerin geliştirilmesi, dijital dönüşüm, inovasyona dayalı verimlilik artışı ve yeşil verimlilik gibi alanlarda eğitim, çalıştay, konferans, araştırma, gözlem ziyareti, kapasite geliştirme programlarına proje başvuruları desteklenmektedir. AVT’ye tarım ve kırsal kalkınmaya yönelik çalıştay, eğitim, panel, konferans, kapasite geliştirme alanlarında başvurular yapılacak ve işbirliği geliştirilecektir.

➤ AB’nin Kırsal Kalkınma Destekleri İçin İşbirliği

AB LEADER Yaklaşımı programı, TR63 Bölgesinde Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) Hatay ve Kahramanmaraş İl koordinatörlüleri tarafından ilçe düzeyinde uygulanmaktadır. LEADER, yerel toplulukların kendi yerel kalkınma süreçlerine katılmalarını sağlamak amacıyla geliştirilmiş bir yaklaşımdır. Kamu, özel sektör ve sivil sektör kuruluşları temsilcilerinin bir araya gelmesiyle, ilçeler düzeyinde yerel eylem grubu (YEG) olarak adlandırılan ortaklıkların kurularak makro ölçekli programların kapsayamadığı toplumsal kesimlerin ve coğrafi bölgelerin fonlardan daha fazla yararlanmasını sağlamaktadır. LEADER programı ve AB’nin diğer tarım ve kırsal kalkınma fonlarından Bölgenin daha fazla yararlanması için TKDK Hatay ve Kahramanmaraş İl Koordinatörlükleri ve Tarım ve Orman İl ve İlçe Müdürlükleri ile toplantı, eğitim, işbirliği ve koordinasyon faaliyetleri yürütülecektir. Yerel eylem grupları arasında işbirliğinin takip eden yıllarda Bölgesel Kırsal Ağ oluşumuna dönüştürülmesi amaçlanmaktadır.

➤ Sosyal Girişimcilik, Güçlendirme ve Uyum Projesi (SEECO):

Avrupa Birliği FRIT II Mali Yardım Fonu, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve Dünya Bankası Türkiye yürütücülüğünde kadın ve gençlerin geçim durumlarını iyileştirmeyi ve sosyal uyumlarına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Program, sosyal girişimcilik odağında kadınların sosyo-ekonomik yönden güçlendirilmesi ve toplumsal uyumun sağlanmasında yerel idarelerin, üniversitelerin, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarının, kâr amacı güden işletmelerin, kooperatiflerin, birliklerin ve diğer gerçek ve tüzel kişilerin uygun proje ve faaliyetlerini desteklenmektedir. Söz konusu hibe programından kırsalda özellikle kadın ve gençlerin yararlandırılması ile ilgili proje başvurularını özendirici faaliyetler gerçekleştirilecektir.

➤ Sürdürülebilir Sosyo-Ekonomik Uyum İçin Girişimcilik Kapasitelerinin İyileştirilmesi (ENHANCER) Projesi

Avrupa Birliği tarafından fonlanan ve Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (ICMPD) tarafından, T.C Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonu ile yürütülen ENHANCER projesinin amacı, geçim kaynağı ve istihdam imkânları aracılığıyla göçle gelenlerin topluma katılımına katkıda bulunmaktır. TR63 Bölgesinde Hatay’ın “Girişimcilik Ekosistemindeki Kurumların Kapasitelerinin Geliştirilmesi, Ortak Kullanım Tesisleri, Bireysel Girişimcilik” başlıklarında uygun başvuru sahibi olduğu programın kırsal kesimde uygulanması ile ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği faaliyetleri yürütülecektir.

- Kırsalda Ekonomik Çeşitliğin Artırılmasına Yönelik Çeşitli Kurum ve Kuruluşlarla İşbirliği Faaliyetleri

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından müzakereleri sürdürülen SO GREEN programının Bölgede uygulanmasına yönelik Bakanlıkla koordinasyon ve işbirliği faaliyetleri yürütülecektir. TR63 Bölgesinde tarımsal üretim ve kırsal kalkınma ile ilgili başta Tarım ve Orman İl/İlçe Müdürlükleri, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu İl Koordinatörlükleri (TKDK), KOSGEB, Üniversiteler, Belediyeler, Kaymakamlıklar ve Muhtarlıklarla toplantılar ve çalışma ziyaretleri gerçekleştirilerek Ajans sonuç odaklı programları, yıllık çalışma programları ve destekleri hakkında bilgi verilecek ve söz konusu yapılarla kırsalın kalkınmasına yönelik desteklerde eşgüdüm ve istişareler gerçekleştirilecektir.

Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından tıbbi ve aromatik bitkiler alanında Muğla ile birlikte Hatay 5 üründe koordine il olarak belirlenmiştir. TR63 Bölgesi'nin tıbbi ve aromatik bitki çeşitliliğini mekânsal olarak ortaya koyan; budama, hasat, vb. süreçlerin takvimlendirildiği bir çalışmanın ortaya konabilmesi için karşılıklı çalışma ziyareti ve işbirliği faaliyetleri geliştirilecektir.

GAP, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki 9 ilde (Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak) uygulanmakta olan çok sektörlü entegre bir bölgesel kalkınma projesidir ve Bölgemiz illerine sınırdır. GAP Bölge Kalkınma İdaresi tarafından illerinde gerçekleştirilecek olan kırsal kalkınma içerikli faaliyetlerin TR63 Bölgesi illerinin sınır kırsal ilçelerini de (Kahramanmaraş İli Nurhak ve Çağlayancerit ilçeleri gibi) kapsayacak şekilde uygulanması işbirliği imkânları araştırılacaktır.

Kırsal kalkınmanın belirleyici unsurlarından biri de ortak iş yapma kültürünü ifade eden kooperatifçiliktir. Kooperatiflerin, TR63 Bölgesi il/ilçe düzeyinde mevcut durumlarının tespiti, rekabet potansiyelleri ve gelişme yönlerinin belirlenmesi için ilgili kurum ve kuruluşların anket uygulamaları, yüz yüze görüşme, saha çalışmaları, toplantı ve çalıştaylarına katılım sağlanacaktır.

Kırsalda sosyal ve ekonomik yapının tespitine yönelik mevcut ulusal ve uluslararası çalışma raporları, gözlemler, saha çalışmaları incelenerek ilgili kurum ve kuruluşların işbirliğinde katma değer potansiyeli olan iş ve faaliyetlerin hayata geçilmesine yönelik olarak proje fikir havuzu oluşturulacaktır.

Yöresel ürünlerde ambalajlama, etiketlendirme, markalaşma, pazarlama ve coğrafi işaret alınması, coğrafi işaretlerin ticarileştirilmesi, tarımsal faaliyetlerde teknolojik dönüşüm, kırsal turizm gibi geniş yelpazede kırsal kalkınmaya hizmet eden her türlü konuda kurumlar arası işbirliği, koordinasyon ve istişare fırsatları değerlendirilecektir. Bu kapsamda, çilek yetiştiriciliğine son yıllarda başlayan Bölge ili Hatay'ın Yayladağı İlçesi, proje destekleri ile önemli çilek yetiştirme, işleme ve depolama kapasitesine ulaşmıştır. Önceki yıllarda İlçede tek ekonomik faaliyet bütün yetiştiriciliği iken artık çilekte marka duruma gelmiştir. Osmaniye Kadirli İlçesi turpu ile ön plana çıkarken Ajans desteği ile alternatif tarımsal ekonomik faaliyet olarak seralarda gül yetiştiriciliği yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Köy kadın kooperatifine sağlanan Ajans desteği ile kurulan gül serası ile kırsal kalkınma da rol model oluşturmuştur. Kahramanmaraş Afşin İlçesinde yaygınlaşan lavanta yetiştiriciliği faaliyetleri Ajans proje desteği ile ilçeye kazandırılan işleme tesisine sonrası ilçe lavanta bitkisi ile anılmaya başlanmıştır. Her bir ilçede kırsal ve ekonomik faaliyet ana teması etrafında ürün belirlenmesi, geliştirilmesi, çeşitlendirilmesi ve katma değerinin artırılması modeli benimsenecektir. Kahramanmaraş Ekinözü ilçesinde tatlı su balıkçılığı, Pazarcık ilçesinde sarımsak, Çağlayancerit ilçesinin ceviz gibi ilçelerde ekonomik faaliyet olarak ön plana çıkan bir tarımsal faaliyette ürünün tarladan sofraya kadar ki tüm aşamalarda gelişimine yönelik Bölgeiçi ve Bölgedışı tüm ilgili kurum ve kuruluşlarla, işletmelerle işbirliği ve koordinasyon yürütülecektir.

Ajans eliyle gerçekleştirilecek kurum ve kuruluşlarla işbirliği faaliyetleri toplantı, çalıştay, panel, konferans, çalışma ziyareti, iş gezisi, iyi uygulama örneği ziyareti, bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri vb. yöntemleri ile gerçekleştirilecek ve her bir çalışma raporu analizine dayalı işbirliği fırsatları değerlendirilecektir.

III. Kırsalda Kapasite Geliştirme, Tanıtım ve Yatırım Destek

- Hatay Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Çalıştayı

Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Veritabanı çalışması kapsamında Türkiye’de 13.404 bitkinin taksonomisi yapılmış olup bu bitkilerin 3.275’i (%24,4) endemiktir. TR63 Bölgesi’nde taksonomisi yapılmış olan bitki türü sayısı 3.830 olup bu bitkilerin 493 adedi (%12,9) endemiktir. Hatay’da 2.210 adet bitkinin taksonomisi yapılmış ve 174 adedinin (%7,9) endemik olduğu tespit edilmiştir.

Hatay, Muğla ile birlikte defne, zahter (kekik), adaçayı, safran ve sumakta tüm Türkiye’de tıbbi aromatik bitki yetiştiriciliği anlamında Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından pilot iller olarak belirlenmiştir. Hatay ili coğrafi konumu, iklimi ve toprak yapısı itibarıyla zengin bir bitki örtüsüne sahiptir. Bölgede birçok tıbbi ve aromatik bitki yetişmekte olup bunların bir kısmı da endemik türdür. Hatay florasında yer alan tıbbi ve aromatik bitkilerin büyük çoğunluğu (sumak, kekik, defne, adaçayı, kapari, meyan vb.) doğadan toplanarak pazarlanmaktadır. Bununla birlikte düşük miktarda da olsa yetiştirilen tıbbi ve aromatik bitkiler (sumak, kimyon, nane vb.) bulunmaktadır. Tıbbi ve aromatik bitkilerin büyük çoğunluğunun kültür altında yetiştirilmiyor oluşu ürünlerin kalite standardı sorununu ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca Hatay Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Eylem Planı (2015-2019) çalışmasında gerçekleştirilen firma ziyaretlerinde kültür altında üretim yapılmamasının yanı sıra bilgi eksikliği ve pazarlama sorunları da öne çıkmıştır.

Bu doğrultuda Ajansımız tarafından Hatay İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ile Mustafa Kemal Üniversitesi iş birliğinde, üretim ve pazarlama süreçleri ile ilgili sorunlara çözüm önerileri sunmak amacıyla tıbbi ve aromatik bitkiler çalıştayı gerçekleştirilecektir. Çalıştay ile üretimde olmayan yeni türlerin yetiştirilmesinin yaygınlaştırılması, üretilen/toplanan ürünlerin işlenmeden satılması, destek programları hakkında bilgi eksikliği, coğrafi işaret tescil sayısının yetersizliği gibi sorunlara çözüm önerilerinin sunulması hedeflenmektedir. Tıbbi ve aromatik bitkilerin üretim/toplanma ve pazarlama süreçlerinde karşılaşılan sorunlara çözüm üretilmesi amaçlanmaktadır.

Hatay Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Çalıştayı Hatay İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ve Mustafa Kemal Üniversitesi iş birliğinde gerçekleştirilecektir. Çalışma kapsamında ihtiyaç duyulması halinde hizmet alımları Ajans ve ilgili kurumlar iş birlikleriyle gerçekleştirilecektir.

- Zeytincilik Sektörü Kapasite Geliştirme Faaliyetleri

TR63 Bölgesi’nde zeytincilik sektörü öne çıkan tarımsal faaliyetler arasında yer almaktadır. 2021 yılı verilerine göre bölgede 34 bin ton sofralık zeytin ve yaklaşık 138 bin ton yağlık zeytin üretimi gerçekleştirilmiştir. Bölge kırsalında, zeytin tarımı geniş bir çiftçi kesimini ilgilendirmektedir. TR63 Bölgesi tarımsal faaliyetlerinde önemli bir yeri olan zeytin; yeşil ve siyah sofralık zeytin, zeytinyağı, sabun üretimi gibi geniş çıktı yelpazesi oluşturmaktadır. Ayrıca, zeytin işleme atıklarının değerlendirilmesi ile prina yağ ve prina odunu gibi türev ürünlerde önemli bir ekonomik faaliyeti oluşturmaktadır. Sektörde katma değeri artırıcı tanıtım, markalaşma, yurtiçi ve yurtdışı pazar bulunması yoluyla rekabet edebilirlerinin artırılması ve sektörün sürdürülebilir kılınması için beşeri kapasitesinin geliştirilmesi ve pazarlama faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Öte yandan zeytin işleme atıklarının çevreye olan olumsuz etkilerinin bertaraf edilmesinde zeytinyağı işletmelerinin daha az ve işlenebilir karasu atıklarının oluşumu için 3 fazlı sıkım yönteminden 2 fazlı sıkıma geçişlerinin özendirilmesinde ilgili kuruluşlarla işbirliği yapılacaktır. Söz konusu sektöre yönelik çalışma ziyaretleri yapılarak tespit edilecek sektör ihtiyaçlarına yönelik devlet desteklerinden ve uluslararası fonlardan faydalanabilmeleri için yönlendirmeler yapılacaktır.

- Kırsalda Genç İstihdamı Teması Faaliyetleri

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından 2022-2023 yılları için genç istihdam teması belirlenerek kalkınma Ajanslarının bu tema kapsamında faaliyetlerini önceliklendirmesi kararlaştırılmıştır. Yapılacak kırsal kalkınma faaliyetlerinde genç girişimcilere

ve genç istihdamına öncelik verilecektir. Bu kapsamda “24 Kasım 2017 tarihinde yayımlanan 379 Sıra Nolu Milli Emlak Genel Tebliği ile hazine taşınmazlarının kırsalda topraksız veya yeterli toprağı olmayan çiftçilere kiralanması uygulaması takip edilerek Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ve Tarım ve Orman İl ve İlçe Müdürlükleri ile işbirliği içinde genç çiftçi adaylarına tahsisine yönelik çalışmalar yapılacaktır. Bununla birlikte ulusal ve uluslararası fonlar ve Ajans destekleri kapsamında kırsalda kadın ve genç istihdamı temasını öne çıkaran proje ve faaliyetler geliştirilmesini özendirici çalışmalar gerçekleştirilecektir

IV.Ajans Destekleri

- Kırsal Kalkınma Teknik Destek Programı

Bölge illeri tarım ve orman müdürlükleri tarafından eğitimi verilmeyen tarımsal yetiştiricilik, üretim, pazarlama, kooperatifleşme vb. eğitim ve danışmanlık faaliyetlerine yönelik olarak ihtiyaç olması teknik destek programı tasarlanacaktır.

- Kırsal Kalkınmanın Desteklenmesi Programı

Program kapsamında tarımsal girişimcilik, finansman desteğı ve mali destek programı türünde hazırlanacak rehber ile destek programı ilan edilecektir. Program kapsamında; kadın girişimci/kadın ve genç istihdamı içeren yöresel ürünlerde markalaşma ve satış kanalları oluşturulması, coğrafi işaretli ürünlere yönelik tesislerin/üretim atölyelerinin kurulması, kar amacı gütmeyen kuruluşların (kooperatif vb. için) kırsal turizm yatırımları, alternatif ürün üretiminin (kesme çiçek, tropikal bitkiler, çilek vb.) ve tıbbi ve aromatik bitkilerin katma değerinin artırılmasına yönelik tesis altyapılarının desteklenmesi hedeflerinden bir veya birkaçını içeren destek programı tasarlanacaktır.

- Güdümlü Proje Uygulamaları

Kırsal SOP öncelikleri doğrultusunda geliştirilmesi muhtemel proje önerileri (fidancılık, tıbbi aromatik bitkiler, zeytincilik vb.) olması halinde güdümlü proje bilgi formları vasıtasıyla çalışma programında revizyon yapılarak ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nın onayı doğrultusunda hayata geçirilmesi planlanmaktadır.

e) **Program Süresi, Zaman Planlaması ve Faaliyet Bütçesi**

Tablo 6. Kırsal SOP Program Süresi ve Zaman Planlaması

Sıra No	Alt Bileşen Adı	Alt Bileşen Türü	Yöntem	Süre (Ay)	Başlangıç Dönemi (Yıl/Yarı)	Bitiş Dönemi (Yıl/Yarı)	2023 Yılı Bütçesi (TL)
1	TR63 Bölgesi Kırsal Kalkınma Stratejisi	Faaliyet	Araştırma, Analiz ve Programlama	24	2023/1	2024/2	250.000,00
2	Coğrafi İşaretli Ürünlerin Ticarileştirilmesi Değer Zinciri Analizi	Faaliyet	Araştırma, Analiz ve Programlama	24	2023/2	2024/2	250.000,00
3	Kırsalda Ulusal ve Uluslararası Fonların Kullanılmasına Yönelik İşbirliği Faaliyetleri	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	24	2023/2	2025/2	250.000,00
4	Kırsalda Ekonomik Çeşitliğin Artırılmasına Yönelik Çeşitli Kurum ve Kuruluşlarla İşbirliği Faaliyetleri	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	36	2023/1	2025/2	150.000,00
5	Hatay Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Çalıştayı	Faaliyet	Kapasite Geliştirme	36	2023/1	2023/2	150.000,00
6	Zeytincilik Sektörü Kapasite Geliştirme Faaliyetleri	Faaliyet	Kapasite Geliştirme	36	2023/1	2025/2	150.000,00
7	Kırsalda Genç İstihdamı Teması Faaliyetleri	Faaliyet	Kapasite Geliştirme	36	2023/1	2025/2	150.000,00
8	Kırsal Kalkınma Teknik Destek Programı	Faaliyet	Teknik Destek	24	2023/2	2024/2	0,00
9	Kırsal Mali Destek Programı	Faaliyet	Mali Destek	24	2023/2	2024/2	10.000.000,00
10	Güdümlü Proje Uygulamaları (Zeytincilik, Fidancılık, Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Tesisi vb)	Faaliyet	Güdümlü Destek	24	2023/2	2024/2	0,00
	TOPLAM						11.350.000,00

f) İzleme ve Değerlendirme

Kırsal SOP'un koordinasyonunun sağlanmasından ve programın sekretaryasının yürütülmesinden Kırsal Kalkınma Birimi (KKB) sorumludur.

3. KURUMSAL GELİŞİM

a. Faaliyetler

I. Araştırma, Analiz ve Programlama

- Program Sonrası Değerlendirme Raporu Çalışması

Ajans tarafından uygulanan proje teklif çağrısı uygulamalarının başarısının ölçülmesi ve ilerleyen dönemlerde desteklerin tasarlanmasına katkı sağlamak amacıyla tamamlanan programların tamamlanmasının ardından (en geç 3 yıl içerisinde) program sonrası değerlendirme raporları hazırlanacaktır.

II. İş birliği ve Koordinasyon

- Bölge Planı Hazırlıkları

Ajanslar tarafından hazırlanan bölge planları 2014-2023 yıllarını kapsamaktadır. Yeni bölge planı hazırlıklarına 2022 yılında başlanmış olup yıl sonuna kadar taslak metnin bitirilmesi planlanmaktadır. Söz konusu plan kapsamında bölgesel girdi – çıktı analizlerinin de yapılması hedeflenmektedir. 2023 yılında ise Bölge Planının paydaşlar tarafından bilinirliğini ve sahiplenilmesini artırmak için tanıtım bilgilendirme toplantıları, kurum ziyaretleri yapılması planlanmaktadır.

III. Kapasite Geliştirme, Tanıtım ve Yatırım Destek

- Ajans Personeline Yönelik Eğitimler

Sonuç odaklı programlar ve İnsan Kaynakları Politika metinleri çerçevesinde Ajans personeline yönelik eğitimler gerçekleştirilecektir. Bununla birlikte başta Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı olmak üzere diğer kurum ve kuruluşlardan gelen eğitim davetlerine katılım sağlanacaktır.

- Yetkinlik Bazlı Performans Sistemi ve Hedef Bazlı Performans Sistemi Faaliyetleri

Kalkınma Ajansları personelinin performans değerlendirilmesine dair temel esaslar doğrultusunda kalkınma Ajanslarında istihdam edilmiş personelin performans değerlendirmesi yapılacaktır. Bu doğrultuda Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda TÜBİTAK – SAGE tarafından hazırlanan hedef ve performans bazlı değerlendirmenin aynı platformda olduğu yazılım üzerinden değerlendirmelerin yapılması planlanmaktadır.

IV. AB ve Diğer Dış Kaynaklı Programlar Kapsamındaki Projeler

- Ulusal ve Uluslararası Hibe Programları Faaliyetleri

Ajans tarafından IPA-2, FRIT-2 (SEECO, ENHANCER) vb. programlar kapsamında proje geliştirme ve uygulama çalışmalarına devam edilmektedir. Bu kapsamda ulusal ve uluslararası fonlardan bölgeye kaynak kazandırılmasına yönelik proje hazırlıkları, ulusal ve uluslararası programlara yönelik bilgilendirme çalışmaları, programlar ile ilgili etkinlik düzenlenmesi ve diğer kurum kuruluşlarca düzenlenen etkinliklere katılım sağlanması, gerekli görülmesi halinde teknik danışmanlık hizmeti alınması, proje hazırlanması ve uygulanmasına yönelik ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği çalışmalarının gerçekleştirilmesi vb. faaliyetlerin gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

V. Diğer Proje ve Faaliyetler

- İnsan Kaynakları Faaliyetleri

Ajans personeline yönelik maaş, SGK, ödül ikramiye ve fazla mesai gibi ödemeler insan kaynakları faaliyetleri kapsamında gerçekleştirilecektir.

- Tüketime Yönelik Mal ve Malzeme Alımları

Ajansın ihtiyaç duyduğu destek hizmetleri ve satın almalar kapsamında; merkez ofis ile Kahramanmaraş ve Osmaniye YDO'ların elektrik, su, doğalgaz, baskı giderleri, içecek alımı, kırtasiye malzemesi alımı, temizlik malzemesi alımı ve hizmet araçları akaryakıt giderleri gibi hizmetler ve malzeme alım giderleri gerçekleştirilecektir.

- Hizmet Alımları

Ajansın ihtiyaç duyduğu destek hizmetleri ve satın almalar kapsamında; hizmet binaları kiralama giderleri, telefon, internet vb. abonelik giderleri gibi hizmet alımları gerçekleştirilecektir.

- Temsil ve Tanıtma Giderleri

Ajans tarafından gerçekleştirilecek temsil ve ağırlama giderleri ve makamın temsil giderleri gerçekleştirilecektir.

- Menkul Mal ve Gayri Maddi Haklar

Ajans hizmetlerinde kullanılmak üzere, Bakanlığımız tarafından merkezi düzeyde temin edilen veya Ajans tarafından direkt alımı yapılan tüketime yönelik mal ve malzeme alımları dışında kalan, büro malzemeleri, bilgisayar, yazılım alımı, bakım ve onarım faaliyetleri ile makine, teçhizat ve araçların bakım onarım giderleri gerçekleştirilecektir. Yeni süreçte KAYS geliştirim çalışmalarının da merkezi düzeyde Bakanlığımız tarafından gerçekleştirilecek ve Ajanslar tarafından maliyete katkı sağlanacaktır. Ayrıca uzaktan/hibrit/mobil çalışma yaklaşımlarına uyum sağlayabilecek, verimliliği artıracak, kurum içinde oluşturulan bilginin saklanması ve paylaşılmasına yönelik yazılımların alınması sağlanacaktır.

- Bakım ve Onarım Giderleri

Hizmet binalarının (gayrimenkul) bakım, onarım, aidat gibi giderleri karşılanacaktır.

- Gayrimenkul Mal Alım Giderleri

Yıl içerisinde Ajans hizmet binası alımı veya hizmet binasına uygun yer bulunması halinde arsa veya bina alımına yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir.

- Kurumsal Yönetim ve Bilgilendirme Faaliyetleri

Ajans yönetim kurulu toplantıları ile yönetim kurulu toplantılarında belirlenecek ihtiyaçlar ve alınacak kararlar doğrultusunda bilgilendirme ve eğitim faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

- Yatırım Destek Ofisleri Rutin Çalışmaları

Yatırım destek ofisleri tarafından yatırımcı izin ve ruhsat işlemleri, devlet teşvik ve destekleri hakkında bilgilendirmeler vb. çalışmalar gerçekleştirilecektir.

- Mali ve Teknik Destekler Kapsamında İzleme ve Değerlendirme Çalışmaları

Ajans tarafından sözleşme imzalanan projelerin rutin izleme-değerlendirme çalışmaları gerçekleştirilecek ve faydalanıcılara proje uygulama, satın alma ve izleme usul ve esaslarına yönelik eğitimlere devam edilecektir.

- Araştırma, Analiz vb. Çalışmalar Baskı ve Tasarım Faaliyetleri

Ajans tarafından bölgesel öncelikler doğrultusunda sektörel/tematik/mekânsal yayınların hazırlanmasına devam edilecek olup söz konusu yayınların baskı ve tasarımına yönelik hizmet alımları gerçekleştirilecektir.

- Destek Programları Uygulama Hizmet Giderleri

Mali destek programları kapsamında rehber tasarım ve basımı, program tanıtımı ve bilgilendirme materyallerinin tasarımı ve basımı, açılış, bilgilendirme ve eğitim çalışmaları, bağımsız değerlendirecilere yönelik çalışmalar vb. faaliyetler gerçekleştirilecektir.

- Yönetim Hizmetleri Yolluk ve Görev Giderleri

Yıl içerisindeki idari çalışmalar kapsamında gerçekleştirilecek ulaşım, konaklama, yatırım destek ofisleri ziyaretleri, arşiv ve depo kontrolleri, bölge dışı Ajans toplantıları, diğer görevlendirmelerle ilgili harcırahlar ve kanunen zorunlu harç, mahkeme, sigorta, muhtasar ve KDV beyannameleri harç giderleri karşılanacaktır.

- İç Kontrol ve Risk Yönetimi Çalışmaları

İç kontrol çalışmalarının sürdürülerek DOĞAKA iç kontrol uyum eylem planına uygun olarak faaliyetlerin gerçekleştirilmesi sağlanacaktır. Risk koordinasyon grubu çalışmaları ile de Ajansın iş ve işlemelerindeki risklerin ölçülmesi ve kontrol altında tutulması sağlanacaktır.

b. Sonuç ve Çıktı Hedefleri**Tablo 7. Kurumsal Gelişim Faaliyetleri Çıktı Göstergeleri**

Gösterge Adı	Birim	Mevcut Durum	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Hazırlanan rapor sayısı	Adet	-	6	Ajans Faaliyet Raporu
Gerçekleştirilen ziyaret sayısı / toplantı	Adet	-	3	Ajans faaliyet raporu
Eğitim alan personel sayısı	Adet	31	36	Ajans Faaliyet Raporu
Ajans personeline yönelik gerçekleştirilen eğitim süresi	Adam/Gün	80	165	Ajans Faaliyet Raporu
Kurulan performans sistemi	Adet	-	1	Ajans Faaliyet Raporu
Ulusal ve uluslararası destek mekanizmalarının tanıtımına ilişkin düzenlenen toplantı sayısı	Adet	-	3	Ajans Faaliyet Raporu
İnsan Kaynakları Faaliyetleri (Ajans personelinin yıl boyunca ücret, SGK, vergi ödemeleri ödemeleri)	Adet	-	12	Maaş Bordroları
İnsan Kaynakları Faaliyetleri (Yıl içerisinde kullanılan toplam yıllık izin süresi)	Adam/Gün	-	1100	Yıllık izin belgeleri
İç Kontrol Grubu Çalışmaları	Adam/Gün	-	2	Toplantı tutanakları
Risk Koordinasyon Grubu Çalışmaları	Adam/Gün	-	2	Toplantı tutanakları
Menkul Mal ve Gayri Maddi Hak Alımları (Ajansın ihtiyaç duyduğu bilgisayar, ekipman ve esnek çalışmaya uygun yazılımlar)	Adet	-	10	Yevmiye kayıtları, Bütçe Gerçekleşme Raporları

c. Program Süresi, Zaman Planlaması ve Faaliyet Bütçesi

Tablo 8. Kurumsal Gelişim Program Süresi ve Zaman Planlaması

Sıra No	Alt Bileşen Adı	Alt Bileşen Türü	Yöntem	Süre (Ay)	Başlangıç Dönemi (Yıl/Yarı)	Bitiş Dönemi (Yıl/Yarı)	2023 Yılı Bütçesi (TL)
1	Program Sonrası Değerlendirme Raporu Çalışması	Faaliyet	Araştırma, Analiz ve Programlama	36	2021/1	2023/2	15.000,00
2	Bölge Planı Hazırlıkları	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	36	2021/1	2023/2	350.000,00
3	Ajans Personeline Yönelik Eğitimler	Faaliyet	Kapasite Geliştirme	36	2021/1	2023/2	450.000,00
4	Yetkinlik Bazlı Performans Sistemi ve Hedef Bazlı Performans Sistemi Faaliyetleri	Faaliyet	Kapasite Geliştirme	12	2022/1	2022/2	37.000,00
5	Ulusal ve Uluslararası Hibe Programları Faaliyetleri	Faaliyet	İşbirliği ve Koordinasyon	36	2021/1	2023/2	42.068.999,04
6	İnsan Kaynakları Faaliyetleri (Personel Ödemeleri vb.)	Faaliyet	Diğer Proje ve Faaliyetler	36	2021/1	2023/2	30.000.000,00
7	Tüketime Yönelik Mal ve Malzeme Alımları	Faaliyet	Diğer Proje ve Faaliyetler	36	2021/1	2023/2	1.350.000,00
8	Hizmet Alımları	Faaliyet	Diğer Proje ve Faaliyetler	36	2021/1	2023/2	2.250.000,00
9	Temsil ve Tanıtma Giderleri	Faaliyet	Diğer Proje ve Faaliyetler	36	2021/1	2023/2	55.000,00
10	Menkul Mal ve Gayri Maddi Haklar	Faaliyet	Diğer Proje ve Faaliyetler	36	2021/1	2023/2	650.000,00
11	Bakım ve Onarım Giderleri	Faaliyet	Diğer Proje ve Faaliyetler	36	2021/1	2023/2	1.200.000,00
12	Gayrimenkul Mal Alım Giderleri	Faaliyet	Diğer Proje ve Faaliyetler	36	2022/1	2022/2	2.750.000,00
13	Kurumsal Yönetim ve Bilgilendirme Faaliyetleri	Faaliyet	Diğer Proje ve Faaliyetler	36	2021/1	2023/2	175.000,00

Sıra No	Alt Bileşen Adı	Alt Bileşen Türü	Yöntem	Süre (Ay)	Başlangıç Dönemi (Yıl/Yarı)	Bitiş Dönemi (Yıl/Yarı)	2023 Yılı Bütçesi (TL)
14	Yatırım Destek Ofisleri Rutin Çalışmaları (Yatırımcı İzin ve Ruhsat İşlemleri Faaliyetleri, Teşvik Uygulama Faaliyetleri vb.)	Faaliyet	Diğer Proje ve Faaliyetler	36	2021/1	2023/2	50.000,00
15	Mali ve Teknik Destekler Kapsamında İzleme ve Değerlendirme Çalışmaları	Faaliyet	Diğer Proje ve Faaliyetler	36	2021/1	2023/2	450.000,00
16	Araştırma, Analiz vb. Çalışmalar Baskı ve Tasarım Faaliyetleri	Faaliyet	Diğer Proje ve Faaliyetler	36	2021/1	2023/2	125.000,00
17	Destek Programları Uygulama Hizmet Giderleri	Faaliyet	Diğer Proje ve Faaliyetler	36	2021/1	2023/2	750.000,00
18	Yönetim Hizmetleri Yolluk ve Görev Giderleri	Faaliyet	Diğer Proje ve Faaliyetler	36	2021/1	2023/2	150.000,00
19	İç Kontrol ve Risk Yönetimi Çalışmaları	Faaliyet	Diğer Proje ve Faaliyetler	36	2021/1	2023/2	10.000,00
TOPLAM							83.385.999,04

4. YEREL KALKINMA FIRSATLARI

4.1. Ön Fizibilite Raporu Çalışmaları

a. Amaç

TR63 Bölgesi'nin potansiyelini açığa çıkaracak, ekonomik kalkınmasına ivme kazandıracak projelerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

On Birinci Kalkınma Planı'nın 326.7. maddesinde ve 2019-2020 Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu (YOİKK) Yatırım Ortamı Çerçeve Eylem Planının 5. maddesinde yer alan "İllerin ve bölgelerin öne çıkan yatırım fizibiliteleri kalkınma Ajanslarının da katkısı alınarak belirlenecek ve bu yatırımların hayata geçirilmesi için Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi ile işbirliği içinde yatırımcılara tanıtımı yapılacaktır" tedbiri kapsamındaki çalışmalar, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü ve ilgili paydaşlarla işbirliği halinde gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda Ajanslar tarafından çalışma programları vasıtasıyla ön fizibilite konu önerileri Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na iletilmekte ve Bakanlıkça uygun bulunan konularla ilgili ön fizibiliteler Ajanslar tarafından hazırlanmaktadır. Ayrıca; Yatırıma Davet Programına konu olabilecek ön fizibilite çalışmaları yapılacaktır. Bu doğrultuda Ajansımız tarafından Bakanlığımızca uygun bulunan 21 adet ön fizibilite çalışması hazırlanmıştır. Bununla birlikte 2023 yılında ön fizibilite raporlarının hazırlanması öngörülmektedir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Gösterge Adı	Birim	Mevcut Durum	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Hazırlanan ön fizibilite raporu sayısı	Adet	21	-	Ajans faaliyet raporu, www.yatirimadestek.gov.tr web sitesi kayıtları

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Ön fizibilite raporları ilgili sektör temsilcileri ile iş birliği içerisinde hazırlanacaktır. Çalışmanın koordinasyonu ve ihtiyaç halinde parçalı hizmet alımları Ajans tarafından gerçekleştirilecektir.

e. İzleme ve Değerlendirme

Çalışma sonuçları www.yatirimadestek.gov.tr web sitesinde kamuoyu ile paylaşılacaktır. Bununla birlikte raporların güdümlü proje, kamu yatırımı, özel sektör yatırımı vb. olanağına dönüşmesi gibi fırsatlara yönelik Ajans birimleri tarafından çalışmalar gerçekleştirilecektir.

4.2. Sektörel ve Tematik Araştırma ve Analiz Çalışmaları

a. Amaç

Sonuç odaklı programlama dönemi (2021-2023) içerisinde ortaya çıkacak ihtiyaçlar doğrultusunda, ulusal strateji belgeleri ve bölge planı öncelikleri kapsamında sektörel, tematik ve mekânsal araştırma ve analiz çalışmalarının yapılması amaçlanmaktadır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

TR63 Bölgesi başta tarım, sanayi ve turizm olmak üzere birçok sektörde ekonomik potansiyele sahiptir. Hatay ili ana metal sanayi, filtre, mobilya, ayakkabıcılık üretiminde, Kahramanmaraş ili tekstil, metal mutfak eşyası, kuyumculuk sektörlerinde Osmaniye ili ise ana metal sanayi üretiminde Türkiye ölçeğinde rekabetçi konumdadır. Ayrıca bölge birçok tarımsal ürünün üretiminde Türkiye'de ilk sıralarda yer almaktadır. Bölgenin turizm potansiyeli değerlendirildiğinde ise gastronomi ve doğa turizmi ön plana çıkmaktadır. Bölge, söz konusu sektörel avantajların yanı sıra liman bağlantısının

olması, sınır kapısına sahip olması, enerji yatırımlarına ev sahipliği yapması gibi yatırım olanaklarına da sahiptir. Bu doğrultuda yatırım potansiyeli sunan ve müdahale gerektiren konulara yönelik araştırma, analiz ve strateji çalışmaları gerçekleştirilecektir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Gösterge Adı	Birim	Mevcut Durum	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Hazırlanan araştırma, analiz ve strateji belgesi sayısı	Adet	-	3	Ajans Faaliyet Raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Araştırma, analiz ve strateji raporları ilgili sektör temsilcileri ile iş birliği içerisinde hazırlanacaktır. Çalışmanın koordinasyonu ve ihtiyaç halinde hizmet alımları Ajans tarafından gerçekleştirilecektir.

e. İzleme ve Değerlendirme

Çalışma sonuçları SVB, TDB ve YDO'lar tarafından oluşturulacak komisyon vasıtasıyla değerlendirilerek raporlanacaktır. Ayrıca hazırlanacak planlar lansman toplantıları ile kamuoyuna sunulacak, raporların güdümlü proje, kamu yatırımı, özel sektör yatırımı vb. olanağına dönüşmesi gibi fırsatlara yönelik Ajans birimleri tarafından çalışmalar gerçekleştirilecektir.

4.3. İş ve Yatırım Ortamını İyileştirmeye Yönelik Çalışmalar

a. Amaç

TR63 Bölgesi'nde ulusal strateji belgeleri ve bölge planı öncelikleri ile uyumlu olacak şekilde bölgedeki kurumsal yapıların kapasitesini geliştirmek, sektörel sorunlara çözümler üretmek ve stratejiler geliştirmek ve yatırım olanaklarını değerlendirmek amacıyla konferans, panel, sempozyum, çalıştay, ikili iş görüşmesi, alım heyeti organizasyonu, tanıtım vb. faaliyetlerin gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Tekstil, mobilya, gıda, metal mutfak eşyası ve turizm gibi bölgenin öne çıkan sektörlerinde yapılması planlanan çalışmalar kapsamında ticaret ve sanayi odaları ve iş dünyası temsilcileri ile iş birliği yapılması planlanmaktadır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

TR63 Bölgesi başta tarım, sanayi ve turizm olmak üzere birçok sektörde ekonomik potansiyele sahiptir. Hatay ili ana metal sanayi, filtre, mobilya, ayakkabıcılık üretiminde, Kahramanmaraş ili tekstil, metal mutfak eşyası, kuyumculuk sektörlerinde Osmaniye ili ise ana metal sanayi üretiminde Türkiye ölçeğinde rekabetçi konumdadır. Ayrıca bölge birçok tarımsal ürünün üretiminde Türkiye'de ilk sıralarda yer almaktadır. Bölgenin turizm potansiyeli değerlendirildiğinde ise gastronomi ve doğa turizmi ön plana çıkmaktadır. Bölge, söz konusu sektörel avantajların yanı sıra liman bağlantısının olması, sınır kapısına sahip olması, enerji yatırımlarına ev sahipliği yapması, teşvik sisteminde 4. ve 5. bölge desteklerinden yararlanması gibi yatırım olanaklarına da sahiptir. Bu doğrultuda yatırım potansiyeli sunan ve müdahale gerektiren konulara yönelik konferans, panel, sempozyum, çalıştay, ikili iş görüşmesi, alım heyeti organizasyonu vb. çalışmalar gerçekleştirilecektir.

✓ İskenderun Körfezi Mekânsal Planlama Çalışması

İskenderun Körfezi'nde son yıllarda artan deniz suyu sıcaklığı ile birlikte güney denizlerinden gelen balon balığı, aslan balığı gibi istilacı türler mevcut deniz ekosistemini olumsuz yönde etkilemektedir. Bununla birlikte körfezde kurulu sanayi tesisleri, limanlara gelen gemiler ve balıkçılık faaliyetleri deniz suyunda kirlenme meydana getirmektedir. Bu doğrultuda Ajansımız tarafından İskenderun Körfezi'nde deniz ekosistemini iyileştirmeye, deniz trafiği, sanayi faaliyetleri, balıkçılık vb. faaliyetlerin ekonomik büyüklüklerini ve kapasitesinin belirlenmesi, söz konusu faaliyetlerden kaynaklı kirlenme sorunlarını çözmeye yönelik stratejiler geliştirilmesi

ve İskenderun Körfezi'nin mekânsal planlamasının yapılmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir. Çalışma ile bölgeye özgü denize dayalı yeni ekonomik faaliyet alanlarının araştırılması ve kıyısız alanların kırılabilirlik analizlerinin gerçekleştirilerek hassas alanların tespit edilmesi ve mevcut ve yeni gelişebilecek ekonomik sektörlerin birbirlerine ve çevreye yaratabilecekleri olası risklerin belirlenmesi hedeflenmektedir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Gösterge Adı	Birim	Mevcut Durum	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Gerçekleştirilen konferans, panel, sempozyum, çalıştay, ikili iş görüşmesi, alım heyeti organizasyonu sayısı	Adet	-	6	Ajans faaliyet raporu
İş birliği yapılan kurum sayısı	Adet	-	6	Ajans faaliyet raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

İş ve yatırım ortamını iyileştirmeye yönelik çalışmalar kapsamında ticaret ve sanayi odaları ve STK'lar ile iş birlikleri içerisinde gündem, konuşmacı, panelist vb. hususlar belirlenecektir. Çalışma kapsamında ihtiyaç duyulması halinde hizmet alımları Ajans ve ilgili kurumlar iş birliğinde gerçekleştirilecektir.

e. İzleme ve Değerlendirme

Çalışma sonuçları SVB ve YDO'lar tarafından oluşturulacak komisyon vasıtasıyla değerlendirilerek raporlanacaktır.

4.4. 2023 Yılı Yazılım Sektörünün Geliştirilmesi Faizsiz Kredi Destek Programı

a. Amaç

TR63 Bölgesinde faaliyet gösteren işletmelerin teknoloji altyapılarının güçlendirilmesi ve dijital dönüşümlerin sağlanması için Bölgede hizmet veren yazılım sektöründeki KOBİ'lerin desteklenerek rekabet edebilirlik kapasitelerinin güçlendirilmesidir.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekeşi

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından hazırlanan 2023 Sanayi ve Teknoloji Stratejisine göre öne çıkan sektörler arasında yazılım sektörü de yer almaktadır. Ayrıca hedefler arasında "Yazılım ve bilişim ürünlerinin uluslararası rekabetçiliğini artırmak ve markalaşmasını desteklemek için fikri mülkiyet ve patent hakları konusunda çalışmalar yürütülecektir" ifadesine yer verilmiştir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yayınlanan Dijital Türkiye Yol Haritasına göre, "Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin (TGB) coğrafi dağılımına bakıldığında büyük şehirlerde (İstanbul, Ankara, İzmir) TGB sayısının diğer şehirlere kıyasla fazla olduğu görülmektedir. TGB'lerde yer alan işletmelerin sektörel dağılımına bakıldığında yazılım ile bilgisayar ve iletişim teknolojileri sektörlerinde faaliyet gösteren işletmelerin toplam işletmelerin yarısından fazlasını oluşturduğu görülmektedir." ifadesi yer almaktadır. Bu durum TR63 Bölgesi için de geçerli olup TGB vb. yerlerdeki yazılım firmalarına program kapsamında öncelik verilecektir. Ayrıca yine aynı belgede ürün geliştirme süreçlerinde yazılımların önemi vurgulanmış olup her alanda (üretimden hizmete) yazılımların gelişmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yayınlanan ve 2022 ve 2023 yıllarının teması olan genç istihdamının işaret edildiği Ulusal Genç İstihdam Stratejisi ve Eylem Planı'nda ise eğitim-istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi ve ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin istihdamının artırılması hedefi vurgulanmış ve bu hedefe yönelik faaliyetlerin destekleneceği ifade edilmiştir. Bu çerçevede Kalkınma Ajansları tarafından 2022-2023 döneminde yürütülecek faaliyetlerde genç istihdamının artırılması ve genç girişimciliğin sağlanması temel amaç olarak belirlenmiş olup genç istihdamı teması kapsamında

genç nüfus 15-34 yaş olarak tanımlanmıştır. Bu program kapsamında desteklenecek projeler için tahsis edilen toplam bütçe 15.000.000 TL'dir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Gösterge Adı	Birim	Mevcut Durum	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Geliştirilen yazılım sayısı	Adet	-	5	Ajans Faaliyet Raporu
İstihdam edilen genç sayısı	Kişi	-	25	Ajans Faaliyet Raporu
Yazılım Satış Tutarı	TL/Yıl	-	1.5 Milyon	Ajans Faaliyet Raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Program, Teknoparklar, Teknokentler ve Teknoloji Geliştirme Bölgeleri işbirliği ve kurum faaliyetleri ile koordinasyon içinde gerçekleştirilecektir.

e. İzleme ve Değerlendirme

Çalışma sonuçları SVB ve YDO'lar tarafından oluşturulacak komisyon vasıtasıyla değerlendirilerek raporlanacaktır.

4.5. GÜDÜMLÜ PROJE DESTEĞİ

a. Amaç

Ajans tarafından ulusal strateji belgeleri ve bölge planı öncelikleri doğrultusunda güdümlü proje fikirlerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Bölgesel öncelikler ve ihtiyaçlar doğrultusunda proje teklif çağırısı, fizibilite desteği ve teknik destek gibi programlardan farklı olarak Ajansın öncülüğünde ve yönlendirmesiyle projelerin geliştirilmesi planlanmaktadır. Söz konusu projeler; bölgedeki üretim ve ihracat kapasitesinin geliştirilmesi, iyi uygulama örneklerinin oluşturulması, sektörel ihtisaslaşmanın desteklenmesi, özel bilgi, beceri ve teknolojilerin geliştirilmesi, transferi veya yaygınlaştırılması, yeni finansman modellerinin geliştirilmesi, kamu-üniversite-sanayi işbirliğinin desteklenmesi, yeni hizmet ve üretim organizasyonlarının geliştirilmesi, işbirliği ağları ve değer zinciri oluşturulması, kümelenmelerin desteklenmesi, yeni sanayi altyapısı ve organizasyon modellerinin geliştirilmesi, bölgedeki sektörlerin ihtiyaç duyacağı alanlarda insan kaynaklarının geliştirilmesi, dezavantajlı grupların sosyal, kültürel ve fiziksel hizmetlere erişilebilirliklerini kolaylaştıracak altyapının tesis edilmesi, göçün olumsuz etkilerinin önlenmesi, sosyal hayatın kolaylaştırılması, somut olmayan kültürel mirasın yaşatılması vb. konuları üzerine olacaktır. Olgunlaşan proje fikirleri güdümlü proje bilgi formları vasıtasıyla Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı onayına sunulacaktır.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Gösterge Adı	Birim	Mevcut Durum	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Sözleşme imzalanan güdümlü proje sayısı	Adet	-	3	Ajans faaliyet raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Güdümlü proje desteğine konu olabilecek proje fikirleri ilgili kurumlarla birlikte değerlendirilerek olgunlaştırılacak ve yatırıma dönüştürülecektir.

e. İzleme ve Değerlendirme

Güdümlü proje desteği kapsamında sözleşme imzalanan projeler, Yatırım Destek Ofisleri tarafından izlenecek ve raporlama çalışmaları gerçekleştirilecektir.

4.6. Fizibilite Desteği Programı

a. Amaç

Ajans tarafından TR63 Bölgesi'nin kalkınması ve rekabet gücünün geliştirilmesi açısından önemli fırsatlardan yararlanılmasına, bölge ekonomisine yönelik tehdit ve risklerin önlenmesine, bölgenin yenilik ve girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesine yönelik fizibilite çalışmalarına doğrudan mali destek sağlamak amaçlanmaktadır.

b. Arka Plan ve Müdahale Gerekçesi

Ajans tarafından 2021-2023 dönemi için hazırlanan Verimlilik, Destinasyon ve Sera sonuç odaklı programları kapsamında belirlenen hedeflere katkı sağlayacak fizibilite çalışmalarının, güdümlü proje desteği kapsamındaki projelere yönelik fizibilite çalışmalarının ve bölge planı ile uyumlu olmak kaydıyla aciliyet taşıyan ve kritik öneme haiz yerel kalkınma fırsatı olarak değerlendirilebilecek konulara yönelik fizibilite çalışmalarının hazırlanması hedeflenmektedir.

c. Sonuç ve Çıktı Hedefleri

Gösterge Adı	Birim	Mevcut Durum	Hedef	Doğrulama Kaynağı
Sözleşme imzalanan proje sayısı	Adet	-	5	Ajans faaliyet raporu

d. Diğer Ajans/Kurum Faaliyetleriyle Koordinasyon

Fizibilite desteği kapsamında hazırlanacak raporların kamu yatırımı, güdümlü proje ve yatırımcı çekme gibi fırsatlar sunması beklenmektedir. Bu kapsamda proje sonuç raporlarına yönelik başvuru sahibi kurumların yanı sıra Ajans tarafından da kamuoyu bilgilendirme ve yönlendirme çalışmaları gerçekleştirilecektir.

e. İzleme ve Değerlendirme

Çalışma sonuçları Ajansta konuyla ilgili uzmanlardan oluşturulacak kabul komisyonları vasıtasıyla değerlendirilecektir.

4.7. Devam Eden Destek Programları

Ajans tarafından önceki yıllarda sözleşme imzalanan ve aşağıdaki tabloda yer alan programlar (Mali Destek Programları, Teknik Destek Programları, SOGEP, CMDP, Üreten Şehirler v.b.) kapsamında projelere yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir.

Tablo 9. Önceki Yıllardan Devam Eden Programlar

No	Mali Destek Programı/Güdümlü Proje/Fizibilite Desteği/Teknik Destek Programı Adı	2023 Yılı (TL)
1	Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı (12,5 ML TL) 1. Benim de Bir Mesleğim Var, 2. Kadirli Belediyesi Kadın Eli Yöresel Ürünler Üretim ve İşletme Merkezi, 3. Reyhanlı Üretici Kadınlar Merkezi, 4. Güçlü Kadın Güçlü Aile, 5. Her Kadın Bin Çiçek Serası, 6. Mobilya Sektörü Osmaniye'de Otomasyonla Gelişiyor, 7. Dezavantajlı Genç Kadınların Seracılıkta İstihdamı, 8. Hatay'da Balıkçılığa Kadın Eli,	17.000.000,00

	9. Genç Edeler E-spor İle Buluşuyor, 10. Gelenekten Geleceğe Genç Ustalar Projesi, 11. Kadın Eliyle Üreten Düziçi Cazibe Merkezlerini Destekleme Programı (4,5 ML TL) Doğu Akdeniz Tekne-Yat Bakım ve Onarım Merkezi Projesi CMDP	
2	2021 Yılı Teknik Destek Programı	450.000,00
TOPLAM		17.450.000,00

Tablo 10. Yerel Kalkınma Fırsatları Program Süresi, Zaman Planlaması ve Faaliyet Bütçesi

Sıra No	Alt Bileşen Adı	Alt Bileşen Türü	Yöntem	Süre (Ay)	Başlangıç Dönemi (Yıl/Yarı)	Bitiş Dönemi (Yıl/Yarı)	2023 Yılı Bütçesi (TL)
1	İskenderun Körfezi Mekânsal Planlama Çalışması	Faaliyet	Tanıtım ve Yatırım Destek	12	2023/1	2023/2	300.000,00
2	Ön Fizibilite Raporu Çalışmaları	Faaliyet	Tanıtım ve Yatırım Destek	24	2022/1	2023/2	150.000,00
3	Sektörel ve Tematik Araştırma ve Analiz Çalışmaları	Faaliyet	Araştırma, Analiz ve Programlama	36	2021/1	2023/2	300.000,00
4	İş ve Yatırım Ortamını İyileştirmeye Yönelik Çalışmalar	Faaliyet	Tanıtım ve Yatırım Destek	36	2021/1	2023/2	750.000,00
5	2023 Yılı Yazılım Sektörünün Geliştirilmesi Faizsiz Kredi Destek Programı	Proje	Proje Teklif Çağrısı	24	2023/1	2023/2	15.000.000,00
6	Güdümlü Proje Desteği	Proje	Güdümlü Proje	36	2021/1	2023/2	2.000.000,00
7	Fizibilite Desteği	Proje	Proje Teklif Çağrısı	36	2021/1	2023/2	750.000,00
8	Devam Eden Destek Programları	Proje	Proje Teklif Çağrısı	36	2021/1	2023/2	17.450.000,00
TOPLAM							36.700.000,00

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

2019 yılından itibaren sonuç odaklı programlar ile birlikte Kalkınma Ajanslarında kurumsal dönüşüm süreci başlatılmıştır. Bu doğrultuda DOĞAKA, ulusal strateji belgeleri ve bölge planında yer alan sektörel öncelikler doğrultusunda 2021-2023 yıllarını kapsayan sonuç odaklı programlarını hazırlamıştır. Ayrıca, söz konusu kurumsal dönüşüme uyum sağlamak amacıyla 2022 yılı içerisinde Ajansın birim yapılanması değiştirilerek, Yönetim Hizmetleri ve Koordinasyon, Sanayide Verimlilik ve Turizm Destinasyonu Birimleri kurulmuş, İdari ve Mali İşler, Sektörel Destekler ve Programlama, Program Yönetimi ile İzleme ve Değerlendirme Birimleri kapatılmıştır.

2023 yılında DOĞAKA; yalın üretim ve verimlilik uygulamalarına, turizmde destinasyon yönetimine ve kırsal kalkınma strateji belgesi çalışmalarına ağırlık verecektir. Tüm çalışmalarda, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü tarafından belirlenen “genç istihdamı” temasına odaklanacak ve yerel iş birliğini daha etkin kullanmaya yönelik tedbirler alacaktır.

../12/2022

Oğuz ALİBEKİROĞLU

Genel Sekreter

6. EKLER

Ek-A 2023 Yılı Güdümlü Proje Bilgi Formu

Mevcut durumda Bakanlığımız onayına sunulacak düzeyde olgunlaşmış bir proje fikri bulunmamaktadır. Yıl içerisinde proje fikirleri geliştikçe Bakanlığımız onayına sunulacaktır.

Ek-B n Fizibilite Konusu Proje nerileri Listesi

2023 Yılı içerisinde yeni ön fizibilite hazırlanması planlanmamıştır. Yatırıma Davet Programı ile mevcut fizibiliteler değerlendirildikten sonra gelişmeler değerlendirilip ihtiyaç olması halinde yeni n fizibiliteler gündeme alınacaktır.

Ek-C Yurtdışı Fuarlar ve alışma Ziyaretleri Tablosu

2023 Yılında yurtdışı fuar katılımı ve çalışma ziyareti planlanmamıştır.

Ek-D Düzenlenecek Etkinlikler

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Detaylı Etkinlik Bütçesi (KDV Dahil)	Etkinliğin Gerçekleştirileceği İl	İşbirliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
OSB İstişare Toplantıları	Verimlilik SOP	Yalın üretim uygulamalarının yaygınlaştırılmasına ve firmaların bilinçlendirilmesine yönelik bölgedeki OSB’lerde toplantılar yapılması planlanmaktadır.	Bu toplantılarda yalın üretim uygulamalarının somutlaştırılarak firma sahiplerine tanıtılması ve elde edilecek kazanımlar aktarılacaktır.	20.000,00 TL (Coffee break, salon kirası, Ajans personeli harcırah giderleri)	Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye	Organize Sanayi Bölgeleri, Ticaret ve Sanayi Odaları	SVB	2023/1-2024/2
Yeşil ve Dijital Dönüşüm Toplantıları	Verimlilik SOP	AB Yeşil Mutabakat Metnine göre sağlanması gereken yeşil dönüşüm süreci ve teknolojinin sanayi sektörüne yönelik değişimlerini sağlamak üzere dijital dönüşüm	AB Yeşil Mutabakat metninin bölge sanayisine etkisi ve dönüşüm yol haritası, verimliliği artırmaya yönelik dijitalleşme konusunda firmaların farkındalıklarının	100.000,00 TL Organizasyon giderleri (Coffee-break, yemek, salon kirası vb.), konuşmacı	Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye	Ticaret ve Sanayi Odaları, Organize Sanayi Bölgeleri	SVB	2023/1-2024/1

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Detaylı Etkinlik Bütçesi (KDV Dahil)	Etkinliğin Gerçekleştirileceği İl	İşbirliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
		hakkında farkındalık kazanımı	ve yapılması gerekenlerin ortaya konulması	giderleri (ulaşım, konaklama , yemek vb.)				
Tur Operatörleri Pazar Geliştirme Çalışmaları	Destinasyon SOP	Uluslararası ve ulusal ziyaretçilerin bölgeye geliş sayısının artırılması amaçlanmaktadır.	Bölgeyi programına ekleyen tur operatörü sayısının artırılması hedeflenmektedir	200.000,00 TL Organizasyon giderleri (Coffee-break, yemek, salon kirası vb.), tur operatörleri ulaşım ve konaklama giderleri	Hatay	TURSAB Hatay Bölge Temsil Kurulu	Turizm Destinasyon Birimi	2023/2
Turizm 4.0 Semineri ve Sürdürülebilir Turizm ve Döngüsel	Destinasyon SOP	Turizm sektöründeki dijitalleşme eğilimlerinin bölgede yer alan	Dijitalleşme konusunda farkındalık oluşturulması	-	TR63 Bölgesi (Webinar)	İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri, TURSAB Hatay Bölge	Turizm Destinasyon Birimi	2023/1

Gerçekleştirilecek Etkinlik	İlişkili SOP	Etkinliğin Amacı	Beklenen Fayda ve Çıktılar	Detaylı Etkinlik Bütçesi (KDV Dahil)	Etkinliğin Gerçekleştirileceği İl	İşbirliği Yapılacak Kurumlar ve Yüklendiği Maliyetler	Etkinlikten Sorumlu Ajans Çalışma Birimi	Etkinlik Takvimi
Ekonomi Webinarı		turizm sektörü paydaşlarına aktarılması amaçlanmaktadır.	hedeflenmektedir .			Temsil Kurulu		
Hatay Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Çalıştayı	Kırsal Kalkınma SOP	Tıbbi ve aromatik bitkilerin üretim/toplanma ve pazarlama süreçlerinde karşılaşılan sorunlara çözüm üretilmesi amaçlanmaktadır.	Yeni türlerin yetiştirilmesinin yaygınlaştırılması, üretilen/toplanan ürünlerin işlenmeden satılması, destek programları hakkında bilgi eksikliği, coğrafi işaret tescil sayısının yetersizliği gibi sorunlara çözüm önerilerinin sunulması hedeflenmektedir .	150.000,00 TL Organizasyon giderleri (Coffee-break, yemek, salon kirası vb.), konuşmacı giderleri (ulaşım, konaklama , yemek vb.)	Hatay	Hatay İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Mustafa Kemal Üniversitesi	Kırsal Kalkınma SOP	2023/2

Ek-E Yapılacak Araştırmalar, Analizler, Stratejiler ve Raporlar

Yapılacak Araştırma/Analiz/Strateji/Raporlar	Amaç	Hazırlanış Şekli	Hizmet Alımı Gereçesi ve Kapsamı
TR63 Bölgesi Kırsal Kalkınma Stratejisi	Bölgede kırsal kalkınmanın mevcut durumu, karşılaşılan sorunlar, odaklanması gereken temel alanlar ve bu alanlarda şimdiye kadar yürütülen politika ve tedbirler ve eylemler ele alınacak; çevre analizi, paydaş analizi ve GZFT analizi ile misyon, vizyon, temel değerler, stratejik amaçlar ve hedefler belirlenmesi (YER-MEK ve SEGE çalışmaları altlık teşkil etmek üzere) ilçe bazlı analizler yapılacaktır.	Parçacıl Hizmet Alımı	Teknik konularda hizmet alımı gerçekleştirilecektir.
Coğrafi İşaretli Ürünlerin Ticarileştirilmesi Değer Zinciri Analizi	Yerel ürünlerde katma değer yaratan, istihdam ve gelir artışı sağlayan coğrafi işaretin önemi bölgemizde gün geçtikçe artmaktadır. Coğrafi işaret alan ve almaya aday olan ürünlerin üretim ve pazarlama süreçlerinde katma değerini artırmak ve ticarileşmesini sağlamak bölge kalkınmasına katkı sağlayacaktır.	Parçacıl Hizmet Alımı	Teknik konularda hizmet alımı gerçekleştirilecektir.
Turizm Değerleri Ziyaretçi Algı Araştırması	Bölgedeki turizm değerlerine yönelik eksikliklerin tespiti ve giderilmesi amacıyla ziyaretçilerinin yaşadıkları/karşılaştıkları sorunları/zorlukları ölçmeyi hedefleyen ve turizm değeri ile ilgili eksikliklerin giderilmesine yönelik faaliyet önerilerine yer veren araştırma çalışması gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.	Parçacıl Hizmet Alımı	Turizm değerleri ziyaretçilerine yönelik anket çalışması için parçacıl hizmet alımı yapılacaktır.
Program Sonrası Değerlendirme Raporu Çalışması	Mali destek programlarının sonuçlarının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.	Ajans eliyle	

Yapılacak Araştırma/Analiz/Strateji/Raporlar	Amaç	Hazırlanış Şekli	Hizmet Alımı Gerekçesi ve Kapsamı
İmalat Sanayi Sektörlerine Yönelik Yalın Üretim Uygulamaları	Ajans tarafından filtre ve mobilya sektörleri pilot uygulama olmak üzere firma bazlı yalın üretim uygulamaları gerçekleştirilecektir. Çalışma ile firmaların yalın üretim konusunda analizleri gerçekleştirilecek olup öncelikle dijitalleşme, yeşil dönüşüm, döngüsel ekonomi konuları ile beraber tüm süreçlere yönelik verimlilik artışları sağlanacaktır. Söz konusu analizler özel sektöre yönelik yalın üretim teknik destek programı olmak üzere belirlenen işletmelere yönelik düzenlenecek faaliyetler ile de gerçekleştirilecektir.	Parçacıl Hizmet Alımı	Saha çalışmaları ve yalın üretim uygulamaları için parçacıl hizmet alımı yapılacaktır.
Ön Fizibilite Raporları	Proje havuzunda yer alan konulara yönelik ön fizibilite çalışmaları gerçekleştirilecektir.	Parçacıl Hizmet Alımı	Teknik konularda hizmet alımı gerçekleştirilecektir.
İskenderun Körfezi Mekânsal Planlama Çalışması	İskenderun Körfezi'nin mekânsal planlamasının yapılmasına ve İskenderun Körfezi'nde deniz ekosistemini iyileştirmeye, deniz trafiği, sanayi faaliyetleri, balıkçılık vb. faaliyetlerden kaynaklı kirlenme sorunlarını çözmeye yönelik stratejiler geliştirilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir.	Hizmet Alımı	Teknik konularda hizmet alımı gerçekleştirilecektir.
Kamp-Karavan Turizmi Alanlarının Tespiti Çalışması	TR63 Bölgesi'nde uygun kamp-karavan alanlarının tespit edilerek turizme kazandırılması amaçlanmaktadır.	Ajans eliyle	

Yapılacak Araştırma/Analiz/Strateji/Raporlar	Amaç	Hazırlanış Şekli	Hizmet Alımı Gerekçesi ve Kapsamı
TR63 Bölgesi Bisiklet Rotalarının Tespiti Çalışması	Bisiklet turizminden alınan payın artırılması ve Avrupa Bisiklet Rotaları Ağı'na dahil olmak amacıyla bölgede uygun bisiklet rotalarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.	Ajans eliyle	
Karanlık Gökyüzü Parkları Alanlarının Tespiti Çalışması	TR63 Bölgesi'nde Karanlık Gökyüzü Alanı potansiyeli taşıyan yerlerin tespit edilerek turizme kazandırılması amaçlanmaktadır.	Ajans eliyle	
Turizm Sektörü Dijitalleşme Mevcut Durum Analizi	TR63 Bölgesi'nde turizm sektörünün dijital dönüşüm kapsamındaki mevcut durumunun ve ilerleyen dönem stratejilerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.	Parçacıl hizmet alımı	Anket ve ihtiyaç duyulması halinde teknik konularda gerçekleştirilecek analizler için hizmet alımı yapılabilecektir.

Ek-F Yapılacak Program Sonrası Değerlendirme ve/veya Etki Analizi Çalışmaları

Yapılacak Program Sonrası Değerlendirme ve/veya Etki Analizi Çalışmaları	Programın Yılı	Programın Kapanış Tarihi	Hazırlanış Şekli	Hizmet Alımı Gerekçesi ve Kapsamı
Bölge İçi Gelişmişlik Farklarının Azaltılması Mali Destek Programı (BİG)	2014	2019	Ajans eliyle	-
Bölge İçi Gelişmişlik Farklarının Azaltılması Mali Destek Programı-2 (BİG-2)	2014	2019	Ajans eliyle	-
Turizm Altyapısının Geliştirilmesi Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı	2015	2019	Ajans eliyle	-
2016 Yılı Bölge İçi Gelişmişlik Farklarının Azaltılması Mali Destek Programı-3 (BİG-3S)	2016	2019	Ajans eliyle	-
2016 Yılı Bölge İçi Gelişmişlik Farklarının Azaltılması Mali Destek Programı-3 (BİG-3K)	2016	2019	Ajans eliyle	-
Turizm Altyapısının Geliştirilmesi Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı	2011	2020	Ajans eliyle	-